

TÕRVA TEATAJA

Väljaandjad: Tõrva vallavalitsus Kujundus: loovbüroo Kuldne Lammas Trükk: AS Kroonpress Otsepost: OÜ Joon Tiraaz: 3000 Toimetus: Egon Ilisson, kuldne@kuldne.com, 53 736 992

TÕRVA VALD TÄHISTAB VABARIIGI JUUBELIT SUUREJOONELISELT

Eesti Vabariigil täitub 24. veebruaril kauaoodatud juubel – 100 aastat. Eesti rahva suurt pidupäeva võetakse uhkelt vastu ka Tõrva vallas. Kavas on nii sportlikke tegevusi kui ka töötubasid. Kõige krooniks saab uudistada Tõrva linna uudset keskväljakut.

Egon Ilisson

Tõrva vallavanem Maido Ruusmann kinnitab, et 24. veebruar saab olema Tõrva piirkonnale üks ülevamaid ja meeldejäävamaid päevi. „Oleme EV100 tähistamise planeerinud ja mõelnud kogu valda ühendava kogupere üritustena, mis kätkeb endas erinevaid tegevusi kogu päeva vältel,” on vallavanem ootusärev ja loodab, et ilmaolud ei ole ekstreemselt halvad.

Tähtsal päeval saab kogeda nii pidulikku programmi, matkata, mõtiskleda Tõrva piirkonna eelse, tänase ja homse teemal, osaleda erinevates töötubades, vaadata ja kuulata nii oma piirkonna kultuurigruppe kui ka külalisesinejaid

Ukrainast ning nautida Koit Toome kontserti Jaak Joala lauludega.

„Kõigil huvilistel on võimalus osavõtta Tõrva uuel keskväljakul toimuvast peost koos kultuuriminister Indrek Saare, Eesti Arhitektide Liidu esindajate, EV100 korraldusmeeskonna liikmete ja mitmete teiste tähtsate külalistega,” ootab Ruusmann kõiki üritusele.

Lõppviimistluse teeb kevad

Ruusmann kutsub kohalikke sellel päeval vallutama Tõrva linna keskväljakut ehitajatelt tagasi rahvale.

„Alates sellest päevast pole inimestel takistatud keskväljakul liiklemine. Mõned tööd jäävad paratamatult ilmast või meist mittingitud asjaoludest sõltuvalt kevade poole,” räägib Ruusmann, et keset talve pole näiteks praktiline haljastusega tegeleda.

Eks ehitajaid näeb veel ka peale 24. veebruari platsil toimetamas, aga igal juhul lubab vallavanem, et sellest päevast alates on väljak avatud rahvale liikumiseks ja keskväljak on funktsionaalselt valmis. „Sellega seoses saame hakata taastama normaalset elurütmi linna südames. Tõeline ilu avaldub ilmselt alles kevad-suvel, kui ka taimed on õitsele löönud ja ilmaolud võimaldavad seda kõike nautida,” on vallavanem veendunud.

Bussiliikluse tagasi kolimine keskväljakule juhtub siis, kui Elektrilevi saab politseimaja aeda ümbertõstetud alajaamas ühendused tagatud. „Kui saame keskväljaku tänavavalgustussüsteemi tööle, siis saab ka

bussijaama tagasi linnasüdamesse tõsta. Kuigi nimetatud alajaama ühendus Elektrilevi poolt on pikalt veninud ja pidi tehtud olema mitu kuud tagasi, siis loodame, et märtsi esimeses pooles saab see teoks ja bussijaam kolitud,” usub Ruusmann, et ootama ei pea enam kaua. Uus bussijaama hoone ise on valmis juba aastapäevaks.

Vaatamata mõningatele kevadel tehtavatele töödele, on Tõrva linna keskväljak esimene EV100 projekti „Hea avalik ruum” raames kasutamiseks avatav linnaruum Eestis. See tõttu on kohale tulemas ka kultuuriminister ja teised tähtsad külalised.

24. veebruar Tõrva keskväljakul

Päev algab 7.33 pidulikult riigilipu heiskamisega Tõrva linna keskväljakul, samas saatmas suurelt videoekraanilt telepilt Pika Hermannini torni heisatavast liputseremooniast. Tähistamine jätkub kell 10 piduliku koosviibimisega Tõrva Gümnaasiumi juures asuva Vabadussõja ausamba juures. Kes tahab enne keskväljakule pidustustele suundumist teha tervisliku matkaringsi, siis 10.30 algab Tõrva Gümnaasiumi juurest Tõrva valla talvematk „Vabariigi terviseks”.

Edasi on aeg suunduda Tõrva kesklinna, kus kell 11 algab Tõrva

kinomajas Tõrva piirkonna minevikule, olevikule ja tulevikule pühendatud pidulikumas vormis juubeli ühismõistklus „Eile, täna, homme”. „Selle ürituse raames antakse kätte ka maakonna teenetemärk,” tutvustab Ruusmann programmi.

Kell 13 astuvad linna keskväljakule püstitavas suures köetavas telgis olevale lavale Tõrva piirkonna kultuurikollektiivid kavaga „Terve vald oli kokku aetud”. Kell 14 on samal laval Eesti Vabariiki ja Tõrva valda õnnitlemas meie Ukraina sõprusomavalitsusest Baranivka linnast kohale tulnud ansambel.

Kell 15 esinevad Tõrva linna keskväljaku avakõnedega nii kultuuriminister Indrek Saar kui ka Tõrva vallavanem Maido Ruusmann ning mitmed teised. Kell 15.30 saab aga kuulata Jaak Joala lauludega esinevat Koit Toomet koos kitarrist Jorma Puusaagiga.

Alates kella 12st on endise ja uue bussijaama ruumides ning keskväljakul võimalik osaleda Tõrva noortekeskuse, Mõniste muuseumi ning Kolme Põrsakese poolt korraldatavates õpitubades. „Külmakraadide ja lumekatte jätkudes on kõik oodatud kella 12-st alates keskväljaku jala-käijate alale ka lumelinn ehitama,” ootab Ruusmann rohket osavõttu EV100 üritustest.

Väga ekstreemsete ilmaolude korral toimuvad üritused Tõrva Gümnaasiumi ruumides. „Aga pole vaja karta. Sünnipäev tähistamata ei jää ja kõik on palavalt oodatud,” on vallavanem kindel.

EV 100 üritused Tõrva valla koolides, lasteaedades ja kultuurimajades:

- 21.02 kell 10.00 Ritsi Lasteaed-Algkool
- 22.02 kell 10.30 lasteaed Mõmmik
- 22.02 kell 17.00 lasteaed Tõrvalill
- 22.02 kell 18.00 Hummulu Kultuurimaja
- 23.02 kell 9.30 Tõrva Gümnaasium
- 23.02 kell 10.00 Ala Rahvamaja
- 23.02 kell 12.00 Riidaja Kultuurimaja
- 24.02 alates kell 10-st Tõrva Gümnaasiumi juures ja keskväljakul.

Egon Ilisson

TEID ON MÄRGATUD!

Tõrva Teataja eelkäija Helme Kihelkonnalehe jaanuarikuu esilehelgi olnud uudis sellest, et Voldemar Kuslap sai Mari Kulli preemia, keerutas üles tolmu, mis oleks võinud kindlasti olemata jääda.

Esiteks olen ma nõrduinud, et keegi üldse sõandas saata Lõuna-Eesti Postimehele anonüümse vihje selle kohta, et tegu oli vale otsusega ja Voldemar Kuslap pole seda preemiat justkui väärt. Kui julged kellegi otsustes või sobivuses kahelda, ole nii-palju mees/naine, et selle alla ka oma nimi panna. Teiseks olen ma nõrduinud, et endine maakonnaleht ja praegu maakonnast väga kaugele nihkunud ajaleht sellise asja üldse ära trükkis. Miks?

See kiri või vihje või kuidas iganes seda jama saab nimetada, sisaldas endas väidet, nagu oleks suur osa Tõrva kultuuriinimestest nõrduinud, et Kuslap selle tiitli sai. Juba see, et vihje taga oleks nagu mingi suurem hulk inimesi, kes argpükslikult anonüümset taha ennast peidavad, muudab selle vihje väärtuse olematuks. See paneb ka inimesed üksteisele küsivalt otsa vaatama ning külvab segadust, kellega võiks olla tegu.

Ja kui selle taga oligi mingi hulk inimesi, milline oli siis selle avaldamise mõte? Et alavääristada Kuslapi preemia väärtust? Ma arvan, et vanameister Kuslap on nii sirge seljaga mees, et kui ta oleks selle kirjutise peale solvunud, siis ta oleks astunud koos meene ja auhinna rahaga Tõrva vallavalitsusse, selle ilusasti lauale pannud ja head päeva soovinud. Ma loodan siiralt, et legendaarne laulumees seda ei teinud ja võttis selle preemia vastu auga, sest see oli talle auga antud.

Ja kui isegi preemia andmise statuuti oleks eiratud ja see preemia tagantjärele kellelegi teisele oleks määratud, kas siis oleks ta sellest tundnud rõõmu? Arvan, et mitte. Miks siis oli vaja avaldada sellist lugu?

Ka mulle helistati ja kirjutati enne valimisi korduvalt ning uuriti Tõrva linna eluolu kohta, üritades välja pigistada negatiivseid arvamusi. Olin resoluutne ja loobusin suhtlemast inimestega, kellega mina pean suhtlema oma nimega ja kes mulle ütlevad „pole oluline, kes ma olen“. See on ebavõrdne positsioon, mis välistab asjaliku arutelu – välistab igasuguse arutelu.

Preemiatest rääkides, siis on ju teada, et on üks kindel seltskond, kes üksteist preemiatele esitavad. Täna sina mind, homme mina sind. See on tore, et hinnatakse kõrvalseisvaid isikuid ja preemiad on heaks motivatsiooniks. Olles ise ka mõningate preemiate otsustamise juures, tean, et paraku on otsustamine mõnikord rohkem emotsionaalne kui sisuline. Eriti elutööpreemiate puhul, kus tekib paratamatult vanuseline küsimus, „aga kui me tänava talle ei anna, siis äkki järgmisel aastal on ta juba kutsutud taevastele jahimaadele?“ või „tal on aega küll veel tegutseda, vaatame kunagi aastate pärast“. See on inimlik lõks, mille puhul keegi ei taha kahetseda oma otsuseid. Paraku ainuõiget teed selle puhul polegi.

Siin tuleb aga jälle mängu ajakirjandus. Alati ei pea preemiatega kellegi tööd tähele panema, vahel võib ka lihtsalt nendest tublidest inimestest kirjutada. Kirjutama inimestest, kes on teinekord tegemas suuri asju puhtalt oma fanatismist. Siinkohal avaldan jälle Lõuna-Eesti Postimehele kiitust, et ka nemad on vahelduva eduga kirjutanud persoonilugusid inimestest, kes kõik oleks omas valdkonnas preemiat väärt. Loodetavasti see trend jätkub. Meie märkame teid ja... armastame!

PALJU ÕNNE MEILE KÕIGILE!

Maido Ruusmann
Tõrva vallavanem

24. veebruar on pidupäev. See on aasta 55. päev, mis on suurema osa maailma jaoks päev nagu iga teinegi, aga mitte 1,3 miljoni inimese jaoks.

Minul on sel kuupäeval üles ärgates kohe kuidagi erilisel pidulik tunne, mis kestab kogu päeva. See on pidupäev meie riigi ja inimeste jaoks. Kes heiskab majal lipu, kes katab piduliku laua, kes vaatab presidendi vastuvõttu – see ei olegi nii-võrd tähtis. Oluline on, et saaksime aru, mida see päev tähendab, ja oskaksime seda hinnata ning tunneksime uhkust, et elame justnimelt Eesti Vabariigis.

Jah, viimasel ajal on kõrvu jäänud palju rahulolematust meie riigiga. Küll ei mängitud aastavahetusel hümni, küll vohab piirikaubandus, küll lavastab Eesti Vabariigi kontsertlavastust mees, kes tõstis naise vastu käe.

Eks rahulolematuid ole igal ajahetkel ja igal pool. Ei olegi võimalik, et kõik inimesed oleksid korraga rahul, Ma ei taha öelda, et eespool mainitud teemad ei oleks kuidagi olulised. On, ikka on. Aga, kui vaatame praegu, mis on need teemad, mis inimestes rahulolematust tekitavad, siis ma kujutan ette, et 75 aastat tagasi oleksid inimesed olnud õnnelikud, kui neid oleksid sellised mured vaevanud.

Praegu ei pea me kartma, et keset ööd astub keegi meie esikusse, käsib asjad pakida ja viib meid endaga kaasa, teadmata, kas kunagi üldse näeme oma lähedasi või kodu. Meil on endil vaba voli minna iga kell ükskõik kuhu. Näha, kuidas elatakse mujal, võtta see teadmine endaga kaasa

ning naasta kodumaale.

Eestist rääkides kõrvutame end tihti Soomega, mis paistab justkui ideaal, kuhu meiega peaksime tahtma ühel hetkel jõuda.

Kuigi nii Soome kui Eesti on mõlemad nüüd saja- aastased, siis täiesti vaba on Eesti olnud ju tükk maad vähem. Taasiseseisvumisest möödub augustis 27 aastat. On võimatu, et selle ajaga oleksime jõudnud samale tasemele, kuhu teine riik on jõudnud saja aastaga.

Selleks aga, et jõuda sama kaugemale ja isegi kaugemale, on vaja inimesi, kellele läheb meie riigi käekäik korda. Meil on vaja haritud ja tarku kodanikke. Neid, kelle südameasjaks on Eesti elu paremaks muutmise. Inimesi, kes pelgalt suurte sõnade asemel teeksid ka suuri tegusid. Kaasmaalasi, kes ei leiaks igas olukorras ainult negatiivset, vaid näeksid ka halvas olukorras võimalusi, kuidas midagi paremaks muuta. Muidugi on alati lihtsam olla see pool, kes leiab, et kõik on kehvasti, aga palun, tulge ja aidake paremini teha. Eesti riik vajab teid ja teie oskusi.

Albert Kivikase sõjaromaanis „Nimed marmortahvlil“ ütles peategelane Henn Ahas, et see, kes tahab maailma paremaks teha, peab ise olema parem kui ta vastane. Muidugi ei parane maailm iialgi ja kõik jääb endiseks. Selle raamatu ilmumisest on möödunud üle 80 aasta, aga see lause pädeb siiani.

Meil siin Tõrva vallas on kõvasti vedanud, sest siin elavad inimesed, kes tõesti

tahavad panustada kohalikku ellu. Näiteks Ilmar Kõverik, kelle eestvedamisel on Tõrva kirik-kammersaal kujunenud Lõuna-Eesti üheks tuntumaks kõrgkultuuri kontsertide, näituste ja ajalooürituste paigaks. Kaie Tähe, kelle esimene töökoht oli Ritsu raamatukogus ja kes töötab seal tänase päevani ehk üle 50 aasta. Metsanduse valdkonna ettevõtja Andres Olesk, kes on ühtlasi tulnud ka kaheksal korral Eesti raiemeistriks. Eesti rahvamuusik ja torupillimeister ning Mulgimaa uhkus Ants Taul. Mainimist väärib ka Tõrva Tarbijate Ühistu, mis on Tõrva piirkonna jaoks olemas olnud enam kui sada aastat ja mis on jätkuvalt arenev ettevõtte. Need on ainult üksikud näited paljustest tegusatest Tõrva valla inimestest ja ettevõtetest.

Kirjanik Karl Ristikivi on kirjutanud, et me näeme ainult seda, mis on olnud, aga mitte seda, mis on tulemas. See on tõsi, et tulevikku ei näe meist keegi ette: me ei tea, kuhu meie riik jõuab järgmise saja aasta jooksul, aga me võime seda oma vaimusilmas ette kujutada. Võime kujutada just sellist riiki, nagu igaüks meist soovib.

Kui meil on see kujutlus pilt olemas, siis peame kõik selle nimel tööd tegema ja vaeva nägema. Ei saa olla nii, et keegi teine teeb meie ettekujutuse teoks. Igaüks meist peab ikka ise pingutama ja kaasa aitama sellele, et meie riik oleks selline, nagu me seda soovime. Just seda soovin ka mina teile kõigile vabariigi aastapäeva puhul: lennukaid ideid ja julget pealehakkamist, sest Eesti vajab meist igaühte.

Palju õnne!

“Võtmesõnaks ennetamisel on ikka märkamine ja kiire reageerimine ning rääkimine, rääkimine ja veelkord rääkimine”

Irja Käärrik koolikiusamisest... loe ka LK 8-9

KUUPIILT

Viimastel aastatel ei ole just tihti võimalik selliseid suurepäraseid lumeolusid nautida nagu tänava. Pildil Tõrva linna ja selle ümbruse suusaradade peaarhitekt Tauno Neumann.
Foto: Ülav Neumann

PIKAAEGNE SPORDIEDENDAJA REIN LEPPIK SAI KÕRGE TUNNUSTUSE

Egon Ilisson

Rein Leppik (vasakul) võtmas vastu Kultuurkapitali aastapremiat teenekalt võrkpallitreenerilt Andres Toodelt.

2. veebruaril anti Tallinnas Kultuurikatlas üle Eesti Kultuurkapitali aastapremiad eelmise aasta silmapaistvamaile kultuuri- ja sporditegelastele. Kehakultuuri ja spordi sihtkapitali aastapremia sai teiste seas ka Valgamaa spordihing ja spordielu edendaja tõrvakas Rein Leppik.

Leppiku eestvedamisel on enam kui 20 aastat korraldatud mitmesuguseid spordisündmusi. 2017. aastal olid tema tegusamateks ettevõtmisteks XIII

Eestimaa talimängude ja 42. Eesti linnade suvemängude korraldamine ning seeläbi sportimisrõõmu pakkumine tuhandetele aktiivsetele liikujatele. Leppiku enda sõnul on aastapremia talle üllatus ja seda, et preemia saan, ei teadnud ta kuni 2. veebruari õhtuni, mil autasustamine toimus.

Eluaegne spordisõber

„Kõiksugu tunnustused on meeldivad. Mul neid palju ei ole. Olen saanud aasta tegija 2014 tiitli EMSL Jõudi poolt ja nüüd siis Kultuurkapitali Kehakultuuri- ja Spordi sihtkapi-

tali aastapremia,” räägib Leppik, et tema plaan ei olegi esile trügida, vaid teha oma tööd nii hästi, kui oskab.

Leppik on sporditegemisega seotud juba koolist saati. Nooruses tegeles ta kergejõustiku ja murdmaasuusatamisega. „Koolis oli väga sportlik õhkkond ja entusiastlikud kehalise kasvatusõpetajad. Eks see oli üheks eelduseks edasisele sporditegemisele ja ka sporditöö valimisele elukutteks,” on Leppik veendunud. Noorteklassis oli ta vabariigis omal alal kolme hulgas ja kuulus ka Eesti noorte koondvõistkonda kergejõustikus. Kodusteks konkurentideks olid näiteks legendaarsed Enn Sellik ja Ülo Kriisa, kellest viimast õnnestus Leppikul ka korra võita.

„Sportimise innustus tuli ka meie Tõrva enda tollaegsetelt spordimeeste tegutsemist jälgides: vabariigis olid tegijad ja meistrivõistluste medalivõitjad pikamaajooksja Vladimir Raudsepp, suusatajad Juhana ja Rein Kull, maratonijooksja Mati Bachmann ja teised,” räägib Leppik, et tema karjääri parimad sooritusid jäid siiski noorteklassi.

Organisaator alati olnud

Pärast keskkooli TRÜ kehakultuur, edasi õpetaja TSIK-s Otepääl, siis Valga KEK ehitustöö ja hiljem sporditöö. „Olen alati pidanud oma kooli, linna, maakonna esindamist väga oluliseks ja tegin seda järjepidevalt kuuekümnendate aastate lõpust alates - alguses võistlejana ja hiljem võistkondade osavõtu organiseerijana,” räägib Leppik, et elukutse valikut pole ta kunagi kahetsenud.

Vahetevahel tundub, et see polegi töö, pigem võimalus tegeleda asjadega, mis sulle meeldivad ja mida ka natuke oskad. Tasuvuse koha pealt on ju kultuuri- ja sporditööl inimesed entusiastid, kellele töötasu ei ole määrav.”

Tõrvas on väga palju liikumisega seotud üritusi ja nii mõnegi nende eesmärk on liikumise vajalikkusest algteadmiste andmine, et igaüks saaks iseseisvalt ja endale sobival ajal ja viisil sellega tegeleda. „Esmatähtis ei ole osavõtt organiseeritud matkadest, sarjadest, vaid inimese enda igapäevane regulaarne liikumine,” peab Leppik oluliseks ka vajalike tingimuste loomist.

Seda on mehe sõnul Tõrvas ka hästi tehtud, sest näiteks liikumise rada ümber Tõrva linna, valgustatud suusarada Tõrva gümnaasiumi pargis ja korralik suusarada Härma karjääris annavad selleks võimaluse.

„Vähe on Tõrvas spordialade noorte treeningrühmasid, kus harjutaksid noored tulemuslikult ning nüüdset Tõrva valda ja kooli, klubi edaspidi spordivõistlustel nii maakonnas kui ka vabariigis esindada suudaksid ja saaksid,” räägib Leppik.

Selles arvestuses on tema meelest edukas spordiklubi Viraaž noored kergejõustiklased koos oma juhendajate Rein Miku ja Viljo Graudinguga.

Hästi on organiseeritud ka orienteerumisklubi Käbi noorte treeningtöö Liivi Tafenu juhendamisel ning klubitöö musternäide Tõrva Võrkpalliklubi Tiiu Loomani ja Kadri Pilmi eestvedamisel. „Nende tegutsemise tulemusena on väga paljud Tõrva tüdrukud ja ka poisid saanud võrkpallimänguoskusi,” räägib Leppik, et neid, kellelt õppida, on Tõrvas mitmeid.

Spordikalender

- **Veebruaris:** Ritsu karikas 3x3 korvpallis, Ritsu spordibaasis (lisainfo Facebooki lehel);
- **16. veebruar** kell 18.00 Tõrva suusaseriaali etapp, valgustatud suusarajal (täpsem info www.torva.ee);
- **22. veebruar** Tõrva valla siseorienteerumise II etapp. Start avatud 16.30-17.30 Tõrva avatud noortekeskuses;
- **24. veebruar** Tõrva valla talvematk „Vabariigi terviseks!” 10.30-12.30 Tõrva gümnaasiumi pargis;
- **25. veebruar** kell 13.00 Tõrva maastikuratta talikross;
- **03. märts** kell 10.00 Tõrva noorte MV tennis, Tõrva spordihoones;
- **03. märts** kell 11.00 Ritsu karikas võrkpallis, Ritsu spordibaasis;
- **10. märts** kell 12.00 V Härma suusamaraton (täpsem info www.torva.ee);
- **11. märts** Tõrva valla talvematk, kontrollpunkt Härma suusaringi parklas12-14;
- **15. märts** Tõrva valla siseorienteerumise III etapp, start avatud 12.30-13.30 Tõrva spordihoones.

Tõrva neu mündikujundus on valitute seas

Eesti Pank algatas koostöös Eesti Lau- ja Täntsüpeo SA ja ERR Lastejaamaga 2017. aasta sügisel laste ja noorte joonistuskonkursi, et leida joonistus, mille järgi kujundatakse 2019. aastal ringluse tuleva laulupidude traditsioonile pühendatud erikujundusega 2-eurone käibemünt. Kokku laekus umbes 8000 kavandit, millest tänaseks on välja valitud kaheksa parimat. Kaheksa parima töö seas on ka Tõrva tüdruku Grete-Lisette Gulbise kavand.

12. veebruaril algas rahvahääletus, millega valitakse sõelale jäänud tööde seast välja üldlaulupeo 150. aastapäevale pühendatud mündi kujundus. Oma lemmiktöö poolt saab hääletada ERRI Lastejaama kodulehel.

Rahvahääletus toimub vahemikus 12. veebruar kuni 4. märts 2018.

Kultuurikalender

- 17. veebruar kell 10 Veskijärv - talvine kalapüügivõistlus TÕRVA TIRK;
- 24. veebruar – EV 100, Tõrva valla perepäev, Tõrva keskvaljaku avamine;
- 03. märts kell 20 Koorküla rahvamajas - retronaistepäev ansambli REGATT, üllatusesinejad. Lavastaja: Liia Kanemägi;

KUIDAS ON MEIL LÄINUD TÕRVA VALLANA?

Egon Ilisson

Haldusreformijärgses Tõrva vallas on käinud kibe töö juba mitu head kuud. Uurisime vallavanem Maido Ruusmannilt ja vallavolikogu esimehelt Enn Mihailovilt, kuidas selle perioodi võiks kokku võtta. Kas ühinemine tõi vaid rõõmusõnumeid või tulid ka luukered kapist välja?

Haldusreformi tulemusena jäi senise rohkem kui 200 omavalitsusüksuse asemele alles 79 (15 linna ja 64 valda). Meie piirkond tegi ennast samuti kompaktseks ja neljast sai üks. Võeti kaasa ja omaks üksteise mured ja rõõmud, kohustused ja varad. Seda aga, kuidas on erinevates omavalitsustes koordineeritud teenused, millised on toetused ja kuidas on tavapärane ametkondlik juhtimisstiil, tuli hakata üle vaatama. Nagu erinevates

riikides on erinevad seadused, nii on ka erinevates omavalitsustes ajapikku hakanud kehtima erinevad reeglid – nüüd oli vaja hakata rääkima sama keelt.

Volikogu näeb kaugele

Tõrva vallavanem Maido Ruusmanni sõnul on ehk väljapoole jäänud mulje, et sügiseste valimiste väljakuulutamisega moodustus uus omavalitsus ja sellega sai „asi purki”, siis tegelikult

sellega sisuliselt töö alles algas. „Tuli hakata kokku õmblema senise nelja omavalitsuse tegemisi ja erinevaid juhtimis- ja teenuste pakkumise kultuure nii sisuliselt kui tehniliselt. Kuigi Tõrva piirkond on juba pikka aega olnud oma tegemistelt läbi põimunud, on siiski erinevates omavalitsustes olnud asjad küllaltki erinevalt korraldatud ja ühtse parima tee leidmine on paras proovikivi,” tunnistab Ruusmann.

Vallavolikogu esimees Enn Mihailovi sõnul on äärmiselt oluline asja sujuvuse puhul see, et volikogus on liikmeid üle kogu suure valla ja seetõttu on kogu piirkond luubi all. „Volikogu koosseisus on Tõrva linnast väljaspool elavaid inimesi rohkem kui linnakodanikke. See on ainult tervitatav ja räägib hajaasustatud piirkondade kasuks,” on Mihailov rahul. „Eks oma alevi või küla puhul hakkavad ikka kitsaskohad rohkem silma ja neile saab tähelepanu juhtida. Enamasti on aga väiksemate kohtade probleemid sarnased ja tegutseda saab tervet suurt valda silmas pidades,” räägib volikogu esimees ühtsuse eelistest.

Vallavanem Ruusmanni sõnul sai Tõrva vald alguse väga loomulikult. „Võrreldes paljude teiste omavalitsustega üle Eesti on meie piirkonna ühinemise plussiks asjaolu, et ühinemisel tehti läbirääkimistel põhjalik eeltöö: arutati ja vajadusel ka vaieldi väga detailselt. Eelkõige eesmärgiga, et peale Tõrva valla juriidilist sündi ei tekiks peataolekut, kus kõike tuleb alustada nullist,” tõdeb Ruusmann.

Konkurents tihe

Suurtest töövõitudest on Tõrva valla mõistes veel ehk vara rääkida, aga korralduslikus mõttes pakub nii vallavanemale kui volikogu esimehele rahulolu see, et kui enne valimisi lubati, et vähendatakse valitsemiskulusid, siis volikogule esitatud eelarveprojekti kohaselt on seda ka teha suudetud. „Valitsemiskulud on ligi 23% väiksemad kui senise nelja omavalitsuse omad kokku ja olen seda meelt, et tulevikus suudame neid veelgi vähendada. Näiteks ainuüksi seniste volikogu esimeeste ja

liikmete, vallavanemate ja linnapea ning abilinnapeade töötasudest tulenev kokkuvõtte on aastas enam kui sada tuhat eurot,” toob Ruusmann välja ühe säästetavatest numbritest.

Samas on juurde tulnud ametikohti, mida varasemalt meie omavalitsustes ei olnud, ja need tekitavad lisakulusid. Aga need pakuvad selget uut kvaliteeti ja uusi teenuseid, mida enne ei olnud. „Ega neid ühinemisjärgseid omavalitsusi pole Eestis just palju, kes ühinemisega sellise efekti oleks saavutanud, pigem on analoogsed kulud suurenenud,” räägib vallavanem. Talle teeb head meelt ka see, et mitmed konkursid uute töötajate värbamiseks on lõppenud või kohe lõppemas ning konkurents väljakuulutatud kohtadele on tõsiselt tihe. Tugevaid kandidaate on ühele ametikohale mitmeid, olgu see siis IT- spetsialist, osakondade juhatajad või sotsiaaltöötajad. „Mis puudutab konkursse, siis hea meel on tõdeda, et Tõrva valda tahetakse tööle tulla. Konkursid on olnud kandidaatide- rohked ning kandideeritakse nii meie piirkonnast, kui üle terve Eesti. Oleme tööle võtnud inimesi nii kohapealt kui ka kaugemalt,” räägib Ruusmann huvist ametikohtade vastu Tõrvas.

Kui enne valimisi lubati, et vähendatakse valitsemiskulusid, siis volikogule esitatud eelarveprojekti kohaselt on seda ka teha suudetud.

„Üldiselt võib öelda, et struktuur on muutunud rohkem spetsialiseeritumaks ja juurde on pigem tulnud spetsialiste, keda kas senistes omavalitsustes üldse polnud või kes olid osalise koormusega, näiteks arenguosakonna juhataja, IT-spetsialist jne. Parema spetsialiseerumine annab parema ja efektiivsema eelduse ja võimaluse Tõrva valla arendamiseks ja teenuste pakkumiseks,” näeb Ruusmann nende ametikohtade töö taga palju edu.

Erasektori edu valemid

Kuigi ka nüüd on mitmed osakonnad küllalt laialivalguvate tööülesannetega, on see siiski oluliselt detailsemalt jagatud kui varasemalt. „Tugevuseks on kindlasti ka see, et nn uue algusega saame ühiselt kujundada ka uue töökultuuri ja sätestada uued selged eesmärgid. Saame murda lahti mentaliteedist, et nii on 25 aastat olnud ja nii peab ka edaspidi minema,” tunnistab Ruusmann, et olud on veerandsaja iseseisvusaastaga oluliselt muutunud: inimesi on jäänud piirkonnas väga palju vähemaks, inimeste vajadused, soovid ja ootused omavalitsusele on oluliselt muutunud. „Peame omavalitsusjuhtimisega olema paindlikud ja enam suunatud efektiivsema ja elanike vajadustele suunatud majandamisega. Rakendama enam erasektoris kasutatavaid juhtimisloogikaid,” on vallavanem veendunud.

Ka volikogus on enamik volinikke erasektori taustaga ja seega peaks vallavolikogu koostöö sujuma õlitatult. Enn Mihailov on sellega päri ja tunneb erilist headmeelt, et komisjonidesse sai määratud kõige paremad võimalikud liikmed. „Töö läheb sujuvalt ja sisulisse töösse on kaasatud mitmeid inimesi väljaspoolt Tõrva linna ja ka opositsiooni liikmeid,” annab Mihailov volikogule hindeks tubli nelja, sest maksimalistina arvab, et alati saaks paremini. „Sotsiaalteenuste hindade ühtlustamine on juba toimunud, sünni- ja matusetootused selgeks tehtud,” kiidab Mihailov eriti Tiitu Vipsi juhivat sotsiaalkomisjoni.

Suurim kitsaskoht on uus eelarve

Eks alati huvitab inimesi raha. Kuhu lähevad investeringud, kas meil seda kõrbisevat üldse on? Selge on see, et Tõrva linna keskväljak võtab suure ampsu ressursidest, aga mis saab teistest planeeritud objektidest? Nädalapäevad tagasi sai üks oluline etapp Tõrva valla ja Mulgimaa turismiarenduse võtmes vahepunkt, kui Mulgi Kultuuri Instituut ja Mulgimaa omavalitsuste koostööorganisatsioon esitas EAS-ile rahastustaotluse enam kui 1,7 miljoni euro suuruse toetusraha

MADIS MUMM
TÕRVA VALLAVALITSUSE KESKKONNASPETSIALIST

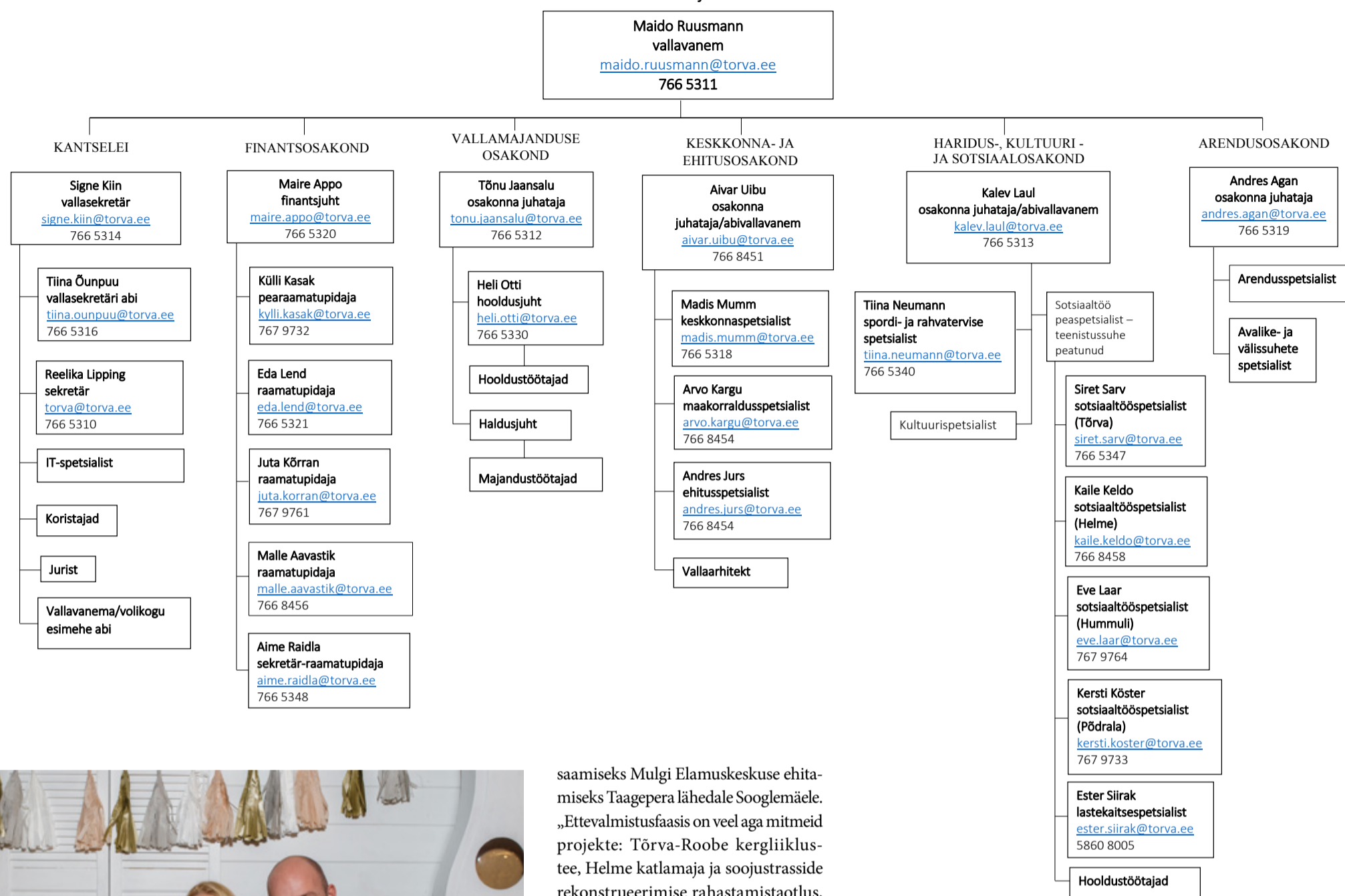
7665318
madis.mumm@torva.ee

Pärit olen Valgamaa teisest otsast Laanemetsa külast. Koolis käisin Valga gümnaasiumis ning sealt edasi suundusin õppima Eesti Maaülikooli, kus lõpetasin rakendusbioloogia eriala. Pärast ülikooli lõppu kolisin Tallinna, kus töötasin mõned aastad haljastusvaldkonnas.

Minu kaasa on pärit Tõrvast. Oleme alati oma kodukanti sügaval hinges hoidnud ning poja sünd eelmise aasta lõpus aitas meil viimaks langetada otsuse, et soovime elada oma kodumaakonnas. Selle kuu alguses kolisimegi perega Tõrva. See kant ei ole mulle sugugi võõras, kuna olen aastaid ümbruskonna metsades kooli kõvalt metsatööd teinud ja niisama fotokaamera ringi hulkunud. Mind võlub selle kandi mitmekesine loodus ja kirev maaelu.

Õnneks sain koheselt ka tööle, nimelt Tõrva vallavalitsuse keskkonnaspetsialistina. Minu peamisteks ülesanneteks on prügiveo ja detailplaneeringutel käe pulsil hoidmine. Olen rahul toredate kolleegide ja hubase kontoriga.

Tõrva Vallavalitsuse juhtimisstruktuur

ANDRES AGAN TÕRVA VALLA ARENDUSOSAKONNA JUHATAJA

5060382
andres.agan@torva.ee

Asusin Tõrva valla arendusosakonna juhataja tööpõlde jaanuari alguses ning minu peamiseks ülesanneteks on valla arengule kaasaaitamine nii ettevõtluse, elukeskkonna, avaliku ruumi kui organisatoorse poole pealt. Oma hariduse omandasin Hugo Treffneri Gümnaasiumis ja Tartu Ülikooli majandusteaduskonnas, oman kõrgemat majandusharidust. Paralleelselt magistrirõpingutega alustasin oma koolitajakarjääri, andes erinevaid loenguid nii Tartu Ülikoolis kui ka töötades lektorina koolitusfirmades. Alates 2007. aastast olen ärikonsultatsiooniettevõtte koostanud ka hulgaliselt rahastustootlusi, koostanud 300+ äriplaani/toetustootlust ning aidanud tuua Lõuna-Eesti piirkonda nii ettevõtjatele kui avalikule sektorile hinnanguliselt seeläbi rohkem kui 10 miljonit EUR kaasfinantseeringuid. Samuti olen ise kutsunud ja viinud ellu mitmeid investeeringuid. Tõrva piirkonnaga tegi mind paljude aastate eest tuttavaks Siim Ausmees, kellel käisin korduvalt siinkandis külas ja kes tutvustas ka piirkonna vaatamisväärsusi. Armastus ja austus piirkonna vastu on tekkinud ja säilinud sellest ajast ning kinnitan julgelt, et tegemist on Lõuna-Eesti pärliga!

saamiseks Mulgi Elamuskeskuse ehitamiseks Taagepera lähedale Sooglemäele. „Ettevalmistusfaasis on veel aga mitmeid projekte: Tõrva-Roobe kergliiklustee, Helme katlamaja ja soojustrasside rekonstrueerimise rahastamisaotlus, bowlingusaali rajamise ettevalmistustööd, turismi, kultuuri, sotsiaaltöö ning juhtimisalane projekt valla sõprusomavalitsustega ja mitmed muud valla arengu jaoks olulised projektid,” toob Ruusmann välja mõned neist.

Ise peab vallavanem südamelähedaseimaks Tõrva Gümnaasiumi juurde rajatava ujula-õpilaskodu projekti vedamist, kus juba lähiajal algatakse detailplaneering, pärast selle läbiviimist saab edasi minna ehitusprojekteerimisega ja seejärel juba ehitustöödega. „Oluline on kindlasti ka valla külaliikumistega tegelemine, et saaks aktiivsed külaseltsid käima ka seal, kus neid täna ei ole või mis ei tööta väga hästi. Samuti töötavate külaliikumiste toetamine ja tervikvõrgustiku välja arendamine,” usub Ruusmann, et aktiivsed külaliikumised on üks põhilisi abinõusid, kuidas vältida ääremaastumise teket. „Muidugi on oluline valdkond ka valla teed, mis vajab veelgi rohkem tähelepanu.”

Aga ega kõik nii libedalt pole siiski läinud. Suurim kitsaskoht on olnud uue aasta eelarve kokkupanekul ilmenud erinevad finantsdistsipliinilised

üllatused, kus vallavanem peab mõru meelega tõdemata, et mitte kõik endised omavalitsused ei võtnud viimaseid aastaid finantskäitumiselt väga korrektset. „Ei taha küll olla minevikus sonkija, aga ei saa jätta välja toomata tõsiasju, et näiteks endiselt Helme vallalt sai uus Tõrva vald paranduseks eelarveaugu, mille mõju Tõrva valla 2018. aasta eelarve kokkupanemisele on olnud arvestatav, ja seda paraku mitte positiivses võtmes,” on Ruusmann nõrkinud. „Ei ole just väga meeldiv olukord, kus selle omavalitsuse arvel oli aasta lõpu seisuga 3714 eurot, tasumata arveid ligi 60 000 €,” räägib Ruusmann, et selline asi tekitab peamurdumist. Sealhugas oli Helme vallal Tõrva linnale tasumata arveid novembri lõpu seisuga summas 44 658 € ja üleviidaavaid kohustusi 42 000 euro jagu.

Siiski sellepärast pead norgu ei lasta ja katsutakse leida võimalused veelgi rohkem prioriteete esile tuua, et vähemvajalike asjade pealt kokku hoida või suisa leida ebavajalikud kuluread.

PUURKAEVUMEISTRID
Puurkaevude ja -aukude projekteerimine, puurimine ning likvideerimine. Vee- ja kanalisatsioonitorustike, septikute ja süvaveepumpade paigaldus.
Lisainfo tel 52 69 604
www.puurkaevumeistrid.ee

Näha
Orhideed Hanila
vallas ja mujal
Taagepera Raamatukogus
2. veebruar - 30. märts

Sotsiaaltööspetsialist

Tõrva	Siret Sarv	kõrgem/sotsiaaltöö	766 5347	siret.sarv@torva.ee
Helme	Kaile Keldo	kõrgem/sotsiaaltöö korraldus	766 8458, 53 090 211	kaile.keldo@torva.ee
Põdrala	Kersti Köster	kõrgem/agronoomia	767 9733	kersti.koster@torva.ee
Hummuli	Eve Laar	kõrgem/sotsiaaltöö	767 9764, 521 4317	eve.laar@torva.ee

Lastekaitsespetsialist

Ester Siirak	kesk-eri/hooldustöötaja	766 5347, 5 860 8005	ester.siirak@torva.ee
--------------	-------------------------	----------------------	--

KARGESSE TALVEÕHTUSSE KÕLASID NOORTE MUUSIKUTE PILLIHOLID

Vello Jaska

Reede, 9. veebruari õhtupoolikul, kui esimesed arglikud hämaruse varjud juba raagus pargipuude taha enesele teed rajasid, hakkasid Tõrva kirik-kammersaalis kõlama pillihäälled, mis ümberkaudse südatalviselt karge laotusegi helisema panid. Sest rahvast tulvil saalis toimus Mulgimaa muusikakoolide sõpruskontsert, mis oli pühendatud Eesti Vabariigi 100. aastapäevale.

„See on just nagu sümbolne: Tõrva Muusikakoolis õpib sada õpilast, kellest teatav osa mängib meie isamaa suure juubeli auks,“ ütles Tõrva muusikakooli direktor Thea Leitmaa toimunud sõpruskontserti lahti mõtestades. Samas lisas kõneleja, et see oli juba 12. kord Mulgimaa muusikakoolide nooretel muusikutel kokku saada, et üheskoos oma lemmikpillidelt lugusid välja võluda.

Muusikat igale maitsele

Ja muusikalembesel publikul oli, mida kuulata. Kontsert algas Tõrva muusikakooli lauluga, mida kogu saal püsti seistes kaasa laulis. Siis hakkasid oma kunsti näitama muusikakoolide noored talendid.

Tarvastu Muusika- ja Kunstikooli akordionistide ansamblist kõlas kaasaaravalt V. Tormise muusika fil-

Karksi-Nuia noor lõõtspillivirtuoos Tobias Tae.

mist „Kevade“. Meeleolukalt kõlas „Minoorne labajalg“ kitarriansambli.

„Abja Accordion band“ esitas heal tasemel klassikalise kava. Karksi-Nuia muusikakooli noorte solistide esituses kõlas eesti muusika. Kestva aplausi teenis Tobias Tae loo eest, mille ta mängis väga nauditavalt eesti lõõtspillil.

Tõrva muusikakooli esindasid sel kontserdil Geiti Luht, Kristi Aas, noored lauljad Edvard Paul, Oliver Kõvask, Liisi Üksvärav ja Kadi-Triin Terve.

Sõpruskontserdi viimaseks looks kogunesid lavale pillimängijad kõiki-

„Abja Accordion band“ vasakult: Merili Kask, Helari Tehver, Kuldar Kask ja Karmen Kask.

dest koolidest, mängimaks ühiselt M. Körberi „Mu isamaa armas“. Kogu saal laulis kaasa.

Meeleoluka kontserdi järel ootas kõiki EV 100 logoga tort, millest jagus maiustamiseks igale soovijale.

Tordisõõmise ja vaba vestluse vormis toimunud jutuaJamisest jäi kõlama noorte muusikute ja nende õpetajate-juhendajate ühine mõte, et Mulgimaa muusikakoolide ühiste kontsertide traditsiooni tuleb jätkata. Samas lepiti kokku, et kevadel kohtutakse juba Tarvastus.

Uued pillid

EV 100 raames on aastatel 2015-2018 ellu kutsutud projekt ILOP (Igal Lapsel Oma Pill). Tegemist on ühiskingitusega Eesti Vabariigi 100. sünnipäevaks, mille eesmärk on koostöös riigi, erasektori ja muusikasõpradega uuendada lastele ja noortele muusikaõpet pakkuvate koolide ja asutuste pilliparke.

Kingitus „Igal lapsel oma pill“ on kantud unistusest, et igal Eestimaa lapsel oleks võimalus õppida pillimängu. Kõikide pillide ostu

Tõrva muusikakooli ansambel vasakult: Geiti Luht ja Kristi Aas.

toetatakse EV 100 eelarvest.

„Tõrva muusikakoolil on projektiga ILOP siiani väga hästi läinud. Kolme aasta jooksul on tänu projekti toetusrahadele koolile soetatud 8 uut pilli. Kokku oleme saanud pillide ostuks toetust 10 950 €. Käesoleval aastal on avatud projekti viimane taotlusvoor. Suur unistus on saada projekti abiga koolile korralik tiibklaver,“ tõi direktor Thea Leitmaa välja ka Tõrva muusikakooli pere ühise salasoovi.

HAKKAJA PEDAGOOG KUTSUB TÕRVA VALDA ERAKOOI RAJAMA

Taavi Niitsee

Tõrvas elav kauaaegne õpetaja ja mitme kooli asutamisel kaasa löönud Liia Laanmets-Ojap on täis tahtmist rajada endisesse Helme sanatoorsesse internaatkooli uut laadi õppeasutust. Selleks kutsub ta kõiki mõttekaaslasti endast märku andma.

„Kui ise ei tee, siis ei tee mitte keegi midagi,“ alustas teiste hulgas Waldorfi ning Hilariuse koolidega lähedalt seotud olnud pedagoog vana tarkust korrates. Nimelt on naisel juba mitmeid aastaid olnud idee Tõrva piirkonda luua üks teistmoodi kool, mis rikastaks kohalikku haridus- ja kultuurielu.

„Ehk midagi Waldorfi koolide sarnast, kus on inimkeskne õppimine. Lisaks, miks mitte teha nii, et õpilane võib soovi korral kooliga jääda kuni 21- aastaseks saami-

seni,“ pakkus Laanmets-Ojap välja paar enda mõtet. Et aga mõtteid ja tegusid on täpselt nii palju, kui on nende pakkujaid ja tegijaid, loodab pedagoog moodustada piirkonna hakkajatest inimestest tugeva initsiatiivgrupi.

Esimese sammuna võiks see pedagoogidest, kasvatajatest, lapsevanematest ja lihtsalt huvilistest koosnev grupp Laanmets-Ojapi sõnul hakata regulaarselt koos käima ja arutlema. „Sarnaseid algatusi on pidevalt ja ei ole selles midagi nii keerulist, kui esmapilgul arvata võiks. Räägiksime üheskoos pedagoogikast, majandusest ja tulemustest. Millestki tuleb ju alustada.“

Kooli ideaalse asukohana näeks naine Kirikukülas (rahvasuus Pokar-

Helme sanatoorse internaatkooli seis on hetkel nukker. Foto: Egon Ilisson

dis) asuvat 2012. aastal suletud Helme sanatoorset internaatkooli, kus ta ka vahepeal aastaid muusikaõpetajana

töötas. „Tegemist väga looduskauni ja eraldatud paigaga, olemas on kõik vajaminev hoonestik ja isegi staa-

dion,“ loetles Laanmets-Ojap, kes on ühendust võtnud ka kompleksi omaniku Tartu Hoiu-laenuühistuga, saades viimaselt põhimõttelise nõusoleku kõik pakkumised ära kuulata.

Tartu Hoiu-laenuühistu juhatuse esimees ja finantsjuht Andro Roos kinnitas ka Tõrva Teatajale, et kui plaan on tõsine ja kannab, siis miks mitte kaaluda endise kooli müümist või rentimist. Hoonele viimase aasta jooksul paigaldatud päikesepaneelid kuuluvat Roosi sõnul hetkel hoonestusõiguse alusel teisele ettevõttele, kuid hoone enese puhul olevat kõik mõeldav.

Liia Laanmets-Ojap ootab kõikide aktiivsete ja algatusest huvitatud inimeste mõtteid ja arvamusi numbril 526 7569 või e-posti aadressil liia.laanmets@gmail.com.

TÕRVA LINNA NOORTEVOLIKOGU IV KOOSSEIS HAKKAB OMA TÖÖD LÕPETAMA

Edgar Metsar

Eelmise aasta alguses sai kokku esimest korda koosoleku vormis Tõrva linna noortevolikogu IV koosseis. Selle koosseisu kohta võiks öelda, et üks kirev seltskond, kuna vanusevahe ulatus 15. aastast kuni 26. aastani ning kokku said väga erinevad inimesed ühe eesmärgiga – seista noorte huvide eest.

Koosseisu esimesel koosolekul kutsusime külla toonase Tõrva abilinnapea Piret Karu ja Tõrva Avatud Noortekeskuse noorsootöötaja Kertu Reva, et saada aimu, mida noortele piirkonnas peaks pakkuma ja mis on need suuremad murekohad. Seal edasi läks töö juba sujuvalt ning tuli hakata planeerima tegevuskava. Sisulise töö kõrvalt tahtsime lisaks korraldada üritusi, eelkõige noortele. Märtsis sai alguse kolmeetapiline lauajalgpalliturniir ja muusikaviktoriin Heliaju, mis toimus pubis Juudas. Eesmärgiks oli siduda noortevolikogu rohkem Juudase tegemistega ning lisaks pakkuda kvaliteetset ajaveetmise võimalust noorte loodud pubis ning laiendada nende teadmisi muusikast. Etappide erinevad osad kestsid märtsist maini. Parimad muusikatundjad selgitati välja 10 võistkonna seast.

Tegus aasta

Mais korraldas noortevolikogu Tõrva Gümnaasiumis inspiratsioonipäeva, kus rääkisid kooli vilistlased oma elust ja karjäärist ning mida nad edu nimel on teinud. Loenguid noortele pidasid Angela Kannukene, Magnus Kirt, Matthias Markus ja teised ning kohal käis ka eesti ajakirjanik- saatejuht Kärt Anvelt ja diplomaat Marina Kaljurand. Päev oli täis inspiratsiooni ja motiivatsiooni. Mais käisime meeskonnaga Tallinnas, et istuda ühe laua taha Eesti Noorteühenduste Liiduga (ENL) ja mõelda tulevase valdade ühinemise peale ning kuidas peaks noortevolikogu jätkama. Tallinnas pidasime vanalinnas maha ka koosoleku ning kui nõupidamine peetud, liikusime läbi linna Lennusadama poole, et tutvuda Eesti mereajalooga.

Suvekuudel tiirutas mööda Eestit ringi Lastevabariik ning jõudis enne jaanipäeva ka Tõrva. 2017. aasta oli laste- ja noorte kultuuriaasta, mis väärtustas järelkasvu nii looja kui publikuna. Noortevolikogu oli jällegi kohal, et aidata Tõrva Avatud Noortekeskust ja läbi küsitluse uurida Tõrva valla huvitegevuste kohta. Küsitluse sisend esitati ka noortekeskusele ning sealt juba edasi Tõrva linnale ja Helme vallale.

Muuhulgas on noortevolikogul tavaks teha koos põnevaid väljasõite. Foto: Erakogu

Kandidatuurid oodatud

18. juuli toimus järjekordselt Noortevolikogu korraldatud lõkkeõhtu Vanamõisa järve ääres, kus esines ansambel Anmatino ja lõkke ääres said inimesed kaasa laulda tuntud eesti lauludele. Augustis oli taaskord aeg tähistada ülemaailmset noortepäeva ja anda üle ka Tõrva Noortevolikogu auhind, mille pälvis Silver Suur. Sügisel said kokku Tõrva piirkonna aktiivsed noored ja nooremeelsed, et koguda mõtteid Tõrva valla noortevolikogu loomise jaoks. Detsembri alguses tähistas noortevolikogu oma 7. sünnipäeva, kuhu kutsuti ka kõik koostööpartnerid, et neid tänada.

Tagasi vaadates oli noortevolikogul meelelt vinge aeg ning kõige parem on koostööd teha ikka inimestega, kes on aktiivsed ja rõõmsameelsed. Kutsun üles kõiki noori kandideerima uude Tõrva valla noortevolikokku, et üheskoos noorte esindamist jätkata suures Tõrva vallas.

ALGASID TÕRVA NOORTEVOLIKOGU VALIMISED

Karl Kirt

Jaauarikuus võttis Tõrva Vallavolikogu vastu Tõrva valla noortevolikogu uuendatud põhimääruse, mis andis aluse noortevolikogul välja kuulutada uued valimised Tõrva valla noortevolikokku. Valimiste eesmärgiks on laiendada noortevolikogu tegevust ning kaasata kõikide valla piirkondade noori. Valimissüsteem läbis võrreldes varasemaga põhjalikud muudatused ning on seekord hoopis tihedama konkurentsiga.

Eelmise põhimääruse järgi valiti Tõrva linna noortevolikogu liikmeid küllaltki lihtsa süsteemiga. Igal valijal oli üks hääl ning tal oli võimalik valida kõikide kandidaatide seast välja üks. Kui valik tehtud ning valimised läbi, siis reastati kõik kandidaadid ühte ritta. Esimesed olid need, kel oli kõige rohkem hääli. Valituks osutusidki need 15 kandidaati, kes olid järjestuses esimesed.

Uus süsteem

See süsteem on toonud juba pikemat aega kaasa arutelu- sid, kas oleks aeg teha valimissüsteemis muudatusi ning muuta konkurents tihedamaks. Küllaltki julge ideena käidi välja septembris 2017 valimispuntide idee, mis saab nendel valimistel teoks. Valimispunt sarnaneb kohalike omavalitsuste volikogude valimistel olevate valimisliitudega. Valimispunt koondab endas neid noori, kelle mõtted ja ideed on sarnased ning kelle eesmärk on noortevolikogus koos midagi ära teha.

Uus valimissüsteem on väga sarnane kohalike

omavalitsuste volikogude valimistega. Enim kohti noortevolikogus saab see valimispunt, kes kogub kambakesi kõige rohkem noorte toetust. Kandideerida on võimalik ka üksikkandidaatidel. Et valituks osutada, peab üksikkandidaat või valimispunt koguma vähemalt 3% noorte toetuse. Parimate välja selgitamiseks kasutatakse matemaatiku Victor d'Hondti välja töötatud võrdlusarvude süsteemi, mis kasutusel valimistel paljudes Euroopa riikides, sealhulgas Eestis.

E-hääletus

Valimispunkte saab registreerida kuni 15. veebruarini ning kandideerimisavaldusi saab esitada kuni 28. veebruarini. Kandideerida saavad 14 kuni 26 aastased Tõrva valla noored. Avaldusi saab esitada digitaalselt või esitades need paber- kandjal noortekeskustes.

Valida saab alates 19. märtsist, kui algab e-hääletus. Valimisiga on langenud 12 eluaastale ning valida saavad kõik kuni 26- aastased Tõrva valla noored. Valimised lõppevad 6. aprillil, kui valimiskomisjon loeb hääled kokku ning selgitab välja Tõrva Noortevolikogu V koosseisu noored. Tõrva valla noortevolikogu alustab oma tegevust 1. mail 2018.

Kogu info valimiste kohta on leitav valimised.torva- noored.ee. Artikli kirjutamise hetkeks on avaldus tehtud ühe valimispundi registreerimise kohta ning kahe valimis- pundi loomine käib täie hooga.

Koolikiusamisest on levinum naeruväärastamine, mida on kogenud 62,3% õpilastest. Sellele järgnevad välimuse tõttu narrimine 40,8%. Sama sage on ka kuulujuttude levitamine. Igalt kümnendalt õpilaselt on võetud ära raha või isiklike esemeid.

Ka homfoobiaga on koolides tõsiseid probleeme. 21,8% õpilastest on narritud homfoobsete sõnade või liigutustega.

KOOLIKIUSAMINE EI PIIRDU JUBA AMMU ENAM VAID KOOLIGA

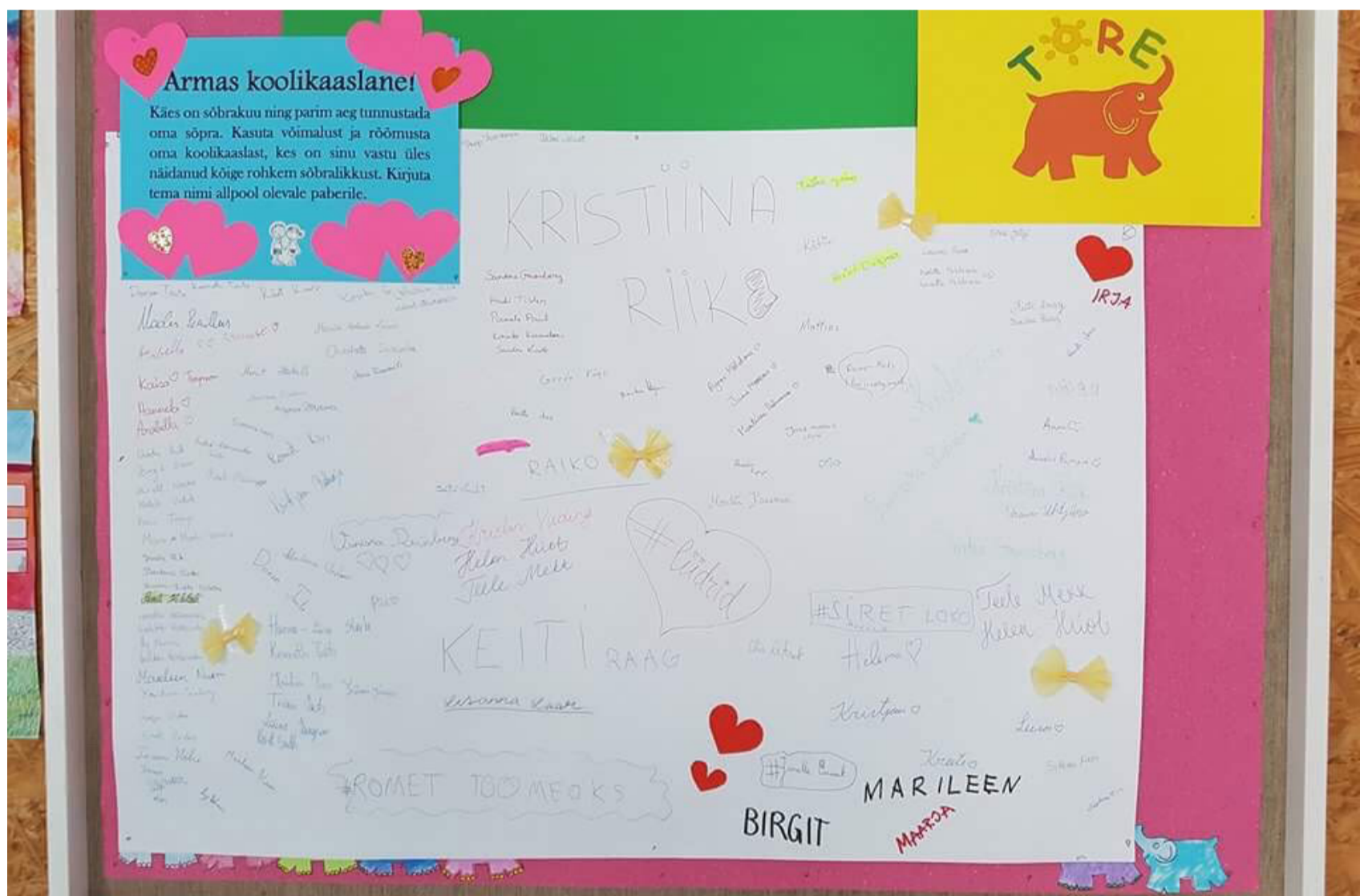
Koolikiusamine on ilmselt igale inimesele mingil moel kahjuks tuttav. Olles siis olnud kiusaja, kiusatava või hoopis pealtnägija rollis. Igal neist on kiusamise juures oma osa ning kõigil neil on mitu tahku. Kindlasti ei taha ma siinkohal väita, et kiusatav on süüdi, et teda kiusatakse, või kui pealtnägija kellelegi ei teata või vahele ei astu, siis on see tegelikult tema süü. Ei, lihtsalt neil kõigil rollidel on erinev taust ja põhjus, miks koolikiusamine üldse aktuaalne on.

Teve Rajamets

Kiusamine võib koolis toimuda nii laste kui täiskasvanute vahel, lapse kiusajaks võib olla koolis töötav täiskasvanu ja vastupidi – laps võib kiusata mõnda täiskasvanut. Viimane, kus kiusatavaks on õpetaja, on aina rohkem pinnale tõusnud probleem. Seega on tähtis, et kool kaitseks kiusamise eest nii last kui täiskasvanut. Koolipersonali omavahelised suhted mõjutavad otseselt ka õpilastevahelisi suhteid. Algul, kui õpetajatevastane kiusamiseprobleem tekkis, ei võetud seda justkui eriti tõsiselt. Paljud paistsid arvavat, et see tähendab lihtsalt seda, et õpetaja ei suuda end piisavalt kehtestada. Siiski, lapsed on ajas väga muutuvad. Need noored, kes praegu on näiteks põhikoolis, on väga erinevad neist, kes olid nendevanused 20 aastat tagasi. Lapsed ja noored muutuvad üha julgemaks ning avatumaks. See ei tähenda seda, et 20 aastat tagasi koolikiusamist polnud, lihtsalt nüüd on see ehk veidi karmimaks läinud. Kui muidu oli kius ainult koolis, siis nüüd pole kiusataval pääsu sellest ka kodus, kuna internet on suurel osal lastest ja noortest kodus olemas.

Algul, kui õpetajatevastane kiusamise probleem tekkis, ei võetud seda justkui eriti tõsiselt.

Lasteombudsman on aga kirjutanud, et iga konflikti ei saa samas koolikiusamise alla liigitada. Veebilehel on välja toodud teod, mida pidada koolikiusamiseks: löömine, tõukamine, togimine, vastu tahtmist kinnihoidmine, alandamine, mõnitamine, solvamine, narrimine, ignoreerimine, grupist väljaarvamine, laimujuttude ning piinlike piltide,

Tõrva Gümnaasiumis on näiteks sisse seatud sõbrastend. Foto: Irja Käärik

videote ja veebipostituste levitamine jms. www.oiguskantsler.ee lehel saab lugeda ka selle kohta, mida teha, kui sind kiusatakse. Samuti, mida teha siis, kui sa saad aru, et oled kedagi kiusanud või seda pealt näinud. Ka õpetajatele on seal pühendatud infonurk, kust saab lugeda, kuidas vähendada kiusamist oma klassiruumis.

Kiusamisest hoidumiseks on loodud mitmeid erinevaid programme

Tõrva Valla suurim kool Tõrva Gümnaasium tegeleb aktiivselt sellega, et koolis kiusamist poleks. Kool on liitunud ka kahe programmiga, mis kiusamise vastu võitleb: "Kiusami-

Väiksemas koolis lihtsam

Riidaja Põhikool ei ole liitunud kiusamisvaba kooli programmiga. „Seoses koolikiusamisega on pöördunud minu poole ja probleemid on leidnud lahenduse,” räägib direktor Ave Rõõm, et peamiselt keskendutakse ennetamisele ja seda õpilastega vesteldes.

Võrreldes varasemate aastatega, on Eestis hakatud rohkem rääkima koolikiusamisest ja sellega kaasnevatest probleemidest. „Riidaja Põhikoolis on esinenud mõningate õpilaste puhul allumatust õpetajate korraldustele. Erinevate mõjutusvahendite rakendamiseks on need probleemid leidnud lahenduse,” on Rõõm siiski veendunud, et neil on üksteisest hooliv koolipere.

Direktori sõnul on kiusajatega tegelemine sõltuv kiusamisviisist ja konkreetselt situatsioonist. „Õpilastega tuleb vestelda, kaasata lapsevanemad, tugispetsialistid, vajadusel politsei jne,” räägib Rõõm lahendustest. „Arvan, et suuremas koolis on koolikiusamine sagedasem ja varjatam ning väiksemas koolis on kiusamisele kergem jälile saada.”

sest vabaks” ning TORE. Esimese puhul on tegu programmiga, millega saavad liituda lisaks koolidele ka lasteaiad. Programm on välja töötatud Taanis ning selle sümbol Sõber Karu rõhutab programmi põhiväärtuseid: sallivust, hoolivust, ausust ja julgust. TORE visiooniks on aga olla sotsiaalsete oskuste õpetamise ja õppimise kaudu ühiskonnas hästi toimetulevate ja sallivate kodanike kujundaja ja koolide oluline partner koolikeskkonna muutmisel inimsõbralikuks ja sallivaks. TORE pakub koolide juhtkondadele ja õpetajatele koolitusi, et nemad saaksid sealt kogutud tarkused tagasi viia oma koolidesse.

Suvel läbisid “Kiusamisest

Koolikiusamise uuringu kohaselt rääkis kiusamisjuhtumist mõnele teisele isikule 59% õpilastest, kõige sagedamini räägiti vanematele (72%) ja sõbrale (49%), seejärel õpetajatele (37%) ja õele-vennale (37%).

Vaid iga viies koolikiusamise ohver leiab, et kool on nende kiusamisele reageerinud.

Tõrva valla lastekaitse spetsialist Ester Siirak jagas Tõrva Teatajale infot, mis murega tasub lastekaitse spetsialisti poole pöörduda. Kas ka siis, kui inimesed näevad tänavapildis laste väärkohtlemist? Kui tihti selliseid kaebuseid ja tähelepanekuid tuleb?

Siiraku sõnul tasub pöörduda iga murega, mis on seotud lapse või perekonnaga. „Tihti püüavad inimesed murega hakkama saada, tuginedes iseenda kogemustele ja oskustele, kuid spetsialistide poole kardetakse pöörduda. Tegelikult näitab abi küsimine tugevust ning seda, et hoolitakse perest ja lastest. Ükski mure ei ole tühine, tegeleme kõigiga võrdselt, vajadusel nõustame või suuname edasi erialaspetsialistide juurde,“ sõnab Siirak.

Abivajavast lapsest tuleb kohe teavitada lastekaitsetöötajat või pöörduda nõu saamiseks lasteabitelefoni nõustaja poole numbril 116 111, sealne töötaja annab esmast nõu ja

tuge ning edastab saadud info lastekaitsetöötajale. „Lasteabitelefoni võivad helistada nii täiskasvanud kui ka lapsed ise. Kõne on helistajale tasuta ning soovi korral anonüümne,“ räägib Siirak, et kui aga lapse elu ja tervis on ohus, tuleks kohe pöörduda häirekeskuse poole numbril 112.

Lastekaitse spetsialisti üks olulisi ülesandeid on lastevanemate sotsiaal nõustamine ja pereprobleemide lahendamine.

Tõrvas ei tule kaebusi eriti tihti, kuid siiski on näha, et järjest rohkem märkavad ja teavad inimesed, kuhu teavitada.

Kas ka lapsed ise pöörduvad Siiraku poole

või ikkagi käib kõik suunamise näol?

„Lapsed ise ei ole veel pöördunud meie poole, kuid Tõrva vallas on väga hästi toimiv võrgustik – kool, noortekeskused, politsei. Saame teatud aja tagant kokku, vahetame infot ning otsime võimalikke parimaid lahendusi esilekerkinud probleemidele. Kiireloomuliste murede korral tegutseme koheselt,“ lubab Siirak igakülgset abi.

Rääkides laste vara omamisest, siis paratamatult peavad lastele jäetud pärandusi/väljateenitud tasusid tihtipeale lapsevanemad enda omaks ja kulutavad selle pere tarbeks. Kuidas tegelikult peaksid

lapsevanemad käituma, kui näiteks väiksematel lastel tekib rahaline või päranduslik vara?

„Vanemad võiksid saadud vara võimaluse korral kuni lapse täisealiseks saamiseni säilitada ja pigem kasu saamise teel suurendama kui vähendada,“ on Siirak veendunud, et see võiks olla südametunnistuse teema. „Mis aga puutub lapse enda teenitud tasusse, siis selle peaks siiski laps kulutama enda äranägemise järgi, olgu selleks siis maiustused või midagi praktilist, see võiks olla lapse vaba valik,“ on Siirak kindel, et just nii saab laps õige arusaamise tööst ja tasust.

vabaks” koolituse Tõrva Gümnaasiumi 1. klasside õpetajad ja psühholoog ning programmiga liitusid sel aastal gümnaasiumi 1. klassid ja igal järgneval õppeaastal liituvad uued esimesed klassid. „Ka TORE projektiga liitusime sel aastal. Selle programmi pikal põhikoolitusel käivad praegu psühholoog Maarja Raasik ja sotsiaalpedagoog Triinu Jänes ning kolm meie kooli õpilast, kellest saavad tugiõpilased. Igapäevaselt on koolis kasutusel Tartu Ülikooli eetikakeskuse poolt välja töötatud õppemäng „Väärtuste avastajad“, millega sisustatakse asendatavaid tunde, kus õpilased saavad harjutada probleemide lahendamist,“ räägib Tõrva Gümnaasiumi õppealajuhataja Irja Käärrik.

Kurb on ka see, kui kiusamine saab alguse vanematevahelistest tülidest ja kandub edasi lastele.

Õige pole „kuidagi hakkama saada“, kiusajatega tuleb tegeleda!

Käärrik on arvamusel, et koolikiusamine on probleem igas koolis, kas siis suuremal või vähemal määral. „Olgu neid juhtumeid 1 või 100, siis IGA probleem on väga suur probleem lapse jaoks ning sellega tuleb tegeleda viivitamatult. Kahjuks tulevad mõned juhtumid erinevatel põhjustel avalikuks hilja ja siis on üpris keeruline nendega tegeleda. Mõne juhtumi korral – nii hämmastav kui see ka ei ole, ei soovi laps ega tema vanem kiusajatele vastu astuda ning püütakse „kuidagi hakkama saada“, mis on väga vale, sest sellega kiusamine ei peatu. Sellistel juhtudel

tegeleb Tõrva Gümnaasium probleemiga üldiselt, seades teraviku kiusajate suunas, kuid mitte mingil juhul ei vaata me mööda ega jäta asjaga tegelemata. Mind isiklikult häirib veidi sõna „koolikiusamine“, sest see väljend viitab sellele, nagu toimuks kiusamine vaid koolis. Paraku saavad probleemid tihti alguse hoopis kuskil mujal: koduteel, Facebookis või kus iganes ja siis tuuakse need probleemid kooli kaasa ning nimetatakse need koolikiusamiseks. Rääkida tuleks kiusamisest, mitte koolikiusamisest. Kurb on ka see, kui kiusamine saab alguse vanematevahelistest tülidest ja kandub edasi lastele ning siis klaaritakse neid asju koolis, sest siin on omavahel võimalik kokku saada. Kool ei saa kahjuks vanematevahelisi tülisid lahendada, aga lastega peame tegelema ning see on üpris keeruline, kui vanemad ise õhutavad riidu. Õnneks on selliseid juhtumeid siiski vähe,“ seletab Käärrik.

Kuisamise ennetamiseks on vaja rääkida!

Üheks kõige olulisemaks punktiks kiusamisest hoidumise puhul on just ennetustöö. Asjast tuleb rääkida juba enne seda, kui keegi on haiget saanud. Noortele tuleb selgeks teha, et kiusamine on väär, mitte tegeleda probleemiga alles siis, kui see juba toimunud on. Tõrva Gümnaasium peab oma mõjutusvahendiks just sõna. Õppealajuhataja sõnul on noored ise kiusamise teemat uurinud näiteks oma loovtöödes. „Sotsiaalpedagoog ja psühholoog tegelevad iga päev laste tülide ja probleemidega. Kasutame individuaalseid vestlusi, rühmavestlusi, klassiga vestlemist. Vajadusel kaasame vanemad, õpetajad, medõe jne. Igale probleemile läheneme vastavalt selle olemusele. Kuna TORE programmis koolitatakse lisaks sotsiaalpedagoogile ja psühholoogile välja ka kolm tugi-

õpilast, siis on omaealiste sõna teinekord mõjusam kui täiskasvanu oma. Püüame ennetada kiusamist erinevate ühistegevustega: olgu selleks siis õppekäigud või kooli üritused. Suhtlema õpib ikka suheldes ja teisi arvestades. See on igapäevane töö õpetamise kõrval. Vötmesõnaks ennetamisel on ikka märkamine ja kiire reageerimine ning rääkimine, rääkimine ja veelkord rääkimine ning ühiste väärtuste leidmine,“ lisab Käärrik.

Noorte käitumine koolis on vaid jäämäe tipp

Kust saab koolikiusamine alguse ja miks see on Eestis nii suur probleem? Käärriku arvates tuleb vaadata otsa meie tervele ühiskonnale, mitte vaid noortele. „Eestis on suur probleem kiusamine ja teisele halvasti ütlemine. Alustame kõigepealt täis-

kasvanutest. Alustame riigi kõige ülemisest otsast. Üks pidev üksteisele ärategemine ja vigade otsimine käib lõputult. Kurb ja väsitav on seda kõike pealt näha. Suhtlemiskultuur on ebarahuldav. Laps õpib selle pealt, mida ta näeb ja kuuleb, ja kui vanemad kodus tülitsevad või televiisorist tuleb just see, mis sealt tuleb, siis ei ole raske arvata, miks lapsed käituvad nii, nagu nad käituvad. Kodu on vötmesõna. Kool tegeleb koolis kiusamisega vaid jäämäe tipus, aga kuna umbes 9/10 jäämäest on allpool veepinda, siis selleni me paraku ei ulatu,“ arvab Käärrik.

Uuris Käärrikult ka õpetajate kiusamise kohta. Tema sõnul on alati vanemaid, kes peavad kooli-õpetajaid kiuslikeks või liialt nõudvateks, kuid suuremat probleemi sellest tekkinud pole. Samuti oskavad Tõrva Gümnaasiumi õpetajad end õppealajuhataja

sõnul laste kiusu eest kaitsta ja ka see pole suuri murepilvi kaasa toonud.

Koolikiusamise juhtumeid ilmselt tõepoolest leidub igas koolis, oluline on nendega aga tegeleda, mitte peituda vabanduste taha. Ka mina olen Irja Käärrikuga samal arvamusel, et agust tuleb teha kodus. Kui laps kodus kuuleb pidevalt, et ta vanemad teevad teisi maha või halvustavad neid, siis see tundub ju ka lapsele normaalne käitumine ning ta viib selle ka kodust välja. Siis aga on juba koolil või ükskõik kellel raske selle noore käitumist muuta, kui vanemad seda ise ei ürita. Olgem tähelepanelikumad, kuidas me laste ees räägime, ka väiksed asjad mõjutavad neid! Üks hea ütlus, mis on kahjuks veidi klišeeks muutunud: „Käitu teistega nii, nagu sa tahad, et sinuga käitutakse.“

Armastage!

Kiusamine võib jätta jälje kogu eluks. Foto: internet

HELMES TÖÖDELDAKSE METALLI JA EHITATAKSE MASINAID

Taavi Niitsee

Endise Helme kutsekooli masinaehituse osakonna ruumides kõlavad taaskord keevituse särin, puuride ragin ja treipingi undamine, sest seal kogub hoogu peagi aastaseks saav metalliettevõtte Ferron AKR OÜ. Nende toodanguks kõik see, mida naljalt poeriiulilt ei leia ja käega valmis ei tee.

Soov oma kodukohta metallitööl keskenduv ettevõtte luua tekkis ettevõtte omanikul ja juhatajal Kaspar Tõnissonil enda sõnul juba ammu. Kui eelmise aasta alguses Linna külas peamiselt palkmajade tootmisega tegelev AS Ritsu oma metalliosakonna sulgeda otsustas, oli tema arvates aeg küps turul tekkinud tühi-
mik täita.

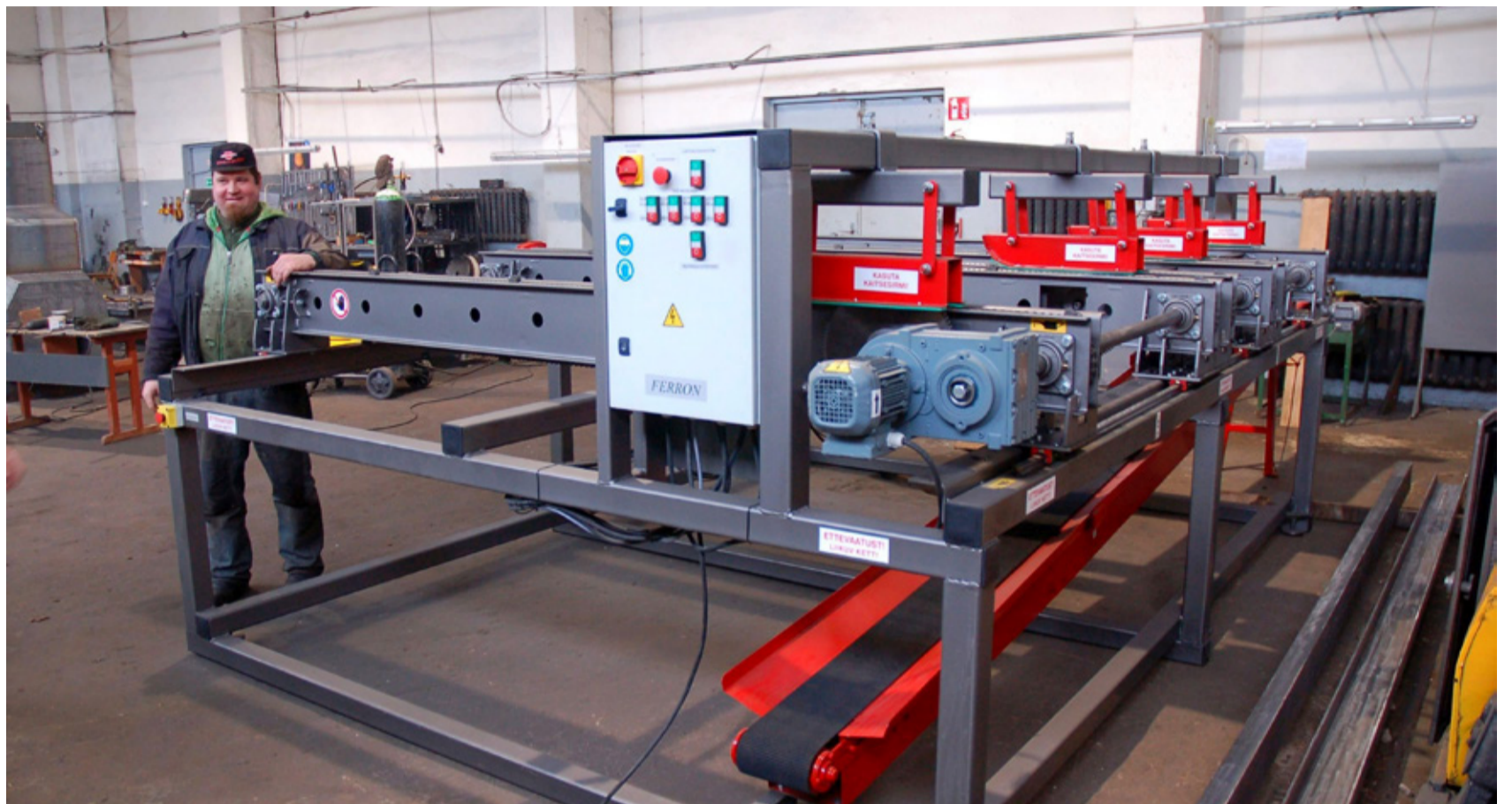
Mõeldud tehtud, rentis alustav ettevõtte sobilikud tööruumid endise Helme Kutsekooli territooriumilt ning EAS-i starditoetuse abil soetati esimesed metallitöötluspingid. Nüüdseks on tänu isiklikele investeringutele ning AS Ritsust üleliikunud teadmisi- ja kogemustepagasiga töötajatele saanud Ferronist igati konkurentsivõimeline masinatootja.

Masinaid algusest lõpuni

“Meie toodete eesmärgiks on ettevõttes tösta automatiseerituse taset,” sõnastas Tõnisson ettevõtte missiooni ühe lausega. Täpsemalt tegeleb Ferron erinevate lintransportööride, pakkimisliinide, lihvpinkide, tapimasinade, liimipresside, kütteseadmete ja järkamisliinide projekteerimise ning ehitamisega. Kusjuures iga eritellimusena valminud masin või seade on praktiliselt nullist üles ehitatud.

Meie eesmärk on ikka kasvada - seda silmas pidades oleme endale ostnud ka võimalikult moodsad ja uued masinad.

Nagu tootevalikust järeldada võib, on Ferroni peamiseks klientideks puidutöötlustega tegelevad ettevõtted nii lähemalt kui kaugemalt. “Hetkel on tootmises täisautomaatse etteandega ja materjali ärastusega järkamisliin koos kett- ja lintransportööridega, mille tellis Pärnumaa ettevõtte Alconet Trade OÜ,” tõi Tõnisson

Ferroni ühe viimase aja suurima tellimusena valmis Pärnumaa puidutöötluste ettevõttele täisautomaatse etteandega ja materjali ärastusega järkamisliin, mis lubab etteantava laua korraka kolmeks õiges mõõdus jupiks lõigata. Fotol ka Ferroni keevitaja-lukksepp Rolando Reinhold.

Lai valik metallipinke lubab Ferronil täita praktiliselt kõiki tellimusi.

näite ühest nende viimase aja suuremast tellimusest.

Vaatamata sellele, et mehe sõnul on neil hetkel tööd ees kolme kuni nelja kuu jagu, ei ütle nad ära ka pisematest freesimis-, trei- ja keevitustöödest. “Kuna meil on olemas lai valik metallitööpinke, siis ilma lahendust pakkumata me kedagi ukse tagant ära ei saada.”

Uued töötajad on oodatud

Kuigi Tõnisson paneb ka ise vajadusel keevitusmaski pähe või läheb treipingi taha terasid kuumaks ajama, jaotab ta hetkel oma aega Helme ja

Tallinna vahel võrdselt. Nimelt on sisearhitektuuri eriala lõpetanud mehel juhtida ka teine, 3D visuaalidega tegelev ettevõtte asukohaga pealinnas. Lisaks vajab Ferronilt klientidega suhtlemine pidevat sõitmist üle kogu Eesti.

Ettevõtte asukoht pisikeses Helmes on seega kahe otsaga asi. “Tõsi, asume suhteliselt kaugel teistest metalliettevõtetest, kellega koostööd teeme. Samas usume, et väikeses kohas on töötajad lojaalsemad ja justkui ühe sõbraliku pere liikmed,” arutles mees ning kasutas juhust lugejateni edastada tööpakumised

treial-freesijale, lukksepp-keevitajale ja projektipõhiselt ka konstruktorile.

“Oleme püüdnud arendada sellist joont, et töötajatel oleks hea meel tööle tulla ja see oleks huvitav, mitte üksluine liinitöö,” ütles Tõnisson, tegemata saladust, et Ferroni edu pandiks on just oskuste ja teadmistega töötajad, keda on hetkel palgal kaks. “Kui olete teotahelised ja rõõmsameelsed, siis andke endast kindlasti märku ja siis saab juba edasi rääkida.”

Valla abi oleks teretunud

Kuigi otsest ruumipuudust Ferron oma praeguses asukohas ei kannata, olevat nende poolt üürivad ruumid suuresti amortiseerunud ning talviste miinuskraadidega on mees-
tel tükk tegu, et köetav soe hoones ka sees püsiks. “Meie eesmärk on ikka kasvada - seda silmas pidades oleme endale ostnud ka võimalikult moodsad ja uued masinad. Kahjuks Helmes ei leidu hooneid, mis lubaks meie ettevõttel kasvada. Tuleb leida teine võimalus.”

Ettevõtte edukusele ja arengule saaks omaniku arvates kaasa aidata ka kohalik omavalitsus. “Kui alustasime, saatsime ümbritsevasse valdadesse kirjad väikeste abisoovidega - Helme ja Tõrva linn ei leidnud kahjuks võimalust aidata ja Põdrala vallast ei tul-

nud vastustki. Ainuke abi on tulnud Eesti riigilt EAS-ist, aga algus oli ikka väga raske,” meenutas Tõnisson, kelle sõnul ta veel ühinenud Tõrva vallaga ühendust võtnud ei ole.

“Idealis võiks omavalitsus ka ise initsiatiivi näidata ja uutele ettevõtetele on tuge pakkuda. Võimalusi oleks mitmeid - näiteks aidata sissesõiduteed ehitada, talvel lund lükata või kasvõi mõnda oma teenust pisut odavamalt müüa,“ arutles ettevõtja.

Isa ja kaks poega

Ettevõtte loomise juurde tagasi pöördudes ei saanud Tõnisson märkimata jätta oma isa Andrese asendamatut rolli Ferroni peamise nõustaja ja varsti ka töötajana. “Kuna ta on selle tööga väga kaua seotud olnud, siis just tänu tema teadmistele ja moraalsele toetusele on ideest ka täiesti toimiv tootmine saanud.” Lisaks andis ettevõtte käivitamisesse ja selle IT-alastesse lahendustesse suure panuse Kaspari noorem vend Rasmus.

Kui nüüd kellelgi tekkis juba artikli alguses küsimus, et mida tähendab AKR ettevõtte nimes, siis olgu teie uudishimu rahuldatud - need on ettevõtte loomisesse jõu ja nõuga enim panustanud inimeste Andrese, Kaspari ja Rasmuse nimede esitähed.

MUUDATUSED KESKKONNAVALDKONNA ÕIGUSAKTIDES

1. Ahvenapüügile päevaliimit

2018. aastal tohib harrastuspüüdja ööpäevas välja püüda kuni 15 kg ahvenat. Muudatuse eesmärgiks on piirata harrastajate poolt püütud kala ebaseaduslikku edasimüüki ehk n-ö musta kalaturgu ja hoida ahvenavarustabiilsena.

2. Püüdsid kala? Anna aru!

Uuest aastast peavad kalastuskaardi alusel kala püüdvad harrastuspüüdjad esitama püügiaruande. Kui eelmise kalendriaasta kohta on püügiaruandeid esitamata, uut kalastuskaarti ei väljastata. Püügiaruandlus on oluline osa kala-

varude haldamisest, võimaldades saada ülevaadet kalasaakidest ehk püügikoormusest.

3. Koha alammõõt meres suureneb

Alates jääminekust, 2018. aasta kevadest on koha alammõõduks kõikide püügivahenditega ja aastaringelt 46 cm. Nimetatud mõõt kehtib merel ja sinna suubuvates jõgedes nii kutselisel kui harrastuslikul püügil.

Koha alammõõdu tõstmise vajaduse kohta esitasid teadlased ettekanded juba 2015. ja 2016. aasta kevadistel kalurite koosolekutel. Alammõõdu tõstmine on vajalik kogu Eesti rannikumere kohavaru kaitseks, kuna osa potentsiaalsest

kudekarjast püütakse välja enne, kui nad jõuavad esimest korda kudedele.

4. Vedelsõnnik kiiremini põllule

2018. aasta sügisel algab vedelsõnniku laotamise keeld 15. novembrist. Sellel sügisel algas see keeld veeseaduse järgi veel 1. detsembrist. Keeld on vajalik veekeskonna põllumajandusreostuse eest kaitsmiseks.

5. Puhtam õhk: uued nõuded katlamajadele

Detsembri lõpus (19.12) jõustus määrus, millega karmistuvad nõuded keskmise võimsusega põletusseadmetest väljuvale õhusaastele. Keskmise võimsusega (1-50 MW)

põletusseadmeid kasutatakse Eestis valdavalt soojuse tootmiseks (väiksemate linnade, külade, koolide jms katlamajad) aga ka tööstuses ning neid on kokku ligikaudu 1000. Uutele seadmetele jõustuvad nõuded alates 2018. aasta detsembrist. Olemasolevatele seadmetele (need, mis on võetud kasutusse enne 20.12.2018) antakse üleminekuajaga, kuna põletusseadmete viimine direktiivi nõuetega vastavusse võib olla väga kulukas.

6. Puhtam õhk, vähem bürokraatiat

Käesolevast aastast muutusid leebemaks saasteainete künnised, millest alates on tegevuse jaoks nõutav õhu-

saasteluba. Tänu sellele ei pea ligi 600 ettevõtet enam õhusaasteluba omama, vaid piisab oma tegevuse registreerimisest. Nüüd 1. jaanuarist tulebki oma tegevus registreerida.

Muu:

Seoses maavalitsuste reformiga on nüüdsest kohaliku omavalitsuse üksusel õigus oma korraldusega keelata avalikul ja avalikult kasutataval veekogul veesõidukitega liikumine, kehtestada liikluskiiruse piirang ja keelata veekogujääl minek. Enne tegi seda maavanem.

Täpsema info saamiseks külasta Keskkonnaministeeriumi kodulehte www.envir.ee

MÕRUMAITSELINE MARI KULLI PREEMIA 2018

Ilmar Köverik

Tõrva vallavalitsuse haridus- ja kultuurikomisjoni aseesimees

Mari Kulli nimeline kultuuripremia on olnud Tõrva kultuurivaldkonnas tegutsevate inimeste austamiseks. Kultuuripremiat antakse välja üks kord aastas, Mari Kulli sünniaastapäeval, 12. jaanuaril ja seda alates aastast 2008, mil selle pälvis Sven Malm. Preemia nominentideks esitatud kandidaatide seast valib laureaadi välja Tõrva vallavalitsuse (varasemalt linnavalitsuse) haridus- ja kultuurikomisjon.

See ilus traditsioon, tänada kultuurivaldkonna inimesi, on sel aastal leheveergudel kahjuks halvustavaid arvamusi saanud ja seda nii tuntud kui ka tundmatutelt autoritelt. Lõuna-Eesti Postimehes avaldatud artikkel ("Nõrdimusavaldus hämmastab preemia väljaandjaid" 22.01.2018) oleks võinud lõpetada antud teemakäsitluse, kuid kahjuks ei.

Tulles tagasi alguse juurde, millest antud probleemid tekkisid, pean tunnistama, et SA Tõrva kirik-kammersaali juhina pöördusin 2017. a jõulupühade eel kõigi Mari Kulli preemia laureaadi poole ja palusin suusõnalist seisukohta Voldemar Kuslapi esitamiseks Mari Kulli nimelise kultuuripremia nominendiks. Kõik laureaadiid suhtusid antud ettepanekusse heakskiitvalt, mõned lausa rõõmuhõisega oma poolehoidu väljendades. See oli ka esimene kord, kui Voldemar Kuslap sai oma õpetaja Mari Kulli nimelise kultuuripremia nominendiks esitatud.

"Olen sel teemal mitmete nimelate inimestega rääkinud ja nemad kõik on olnud seda meelt, et Voldemar Kuslap oleks pidanud selle

Ilmar Köverik (vasakul) on ka ise üks Mari Kulli preemia laureaadiidest. Foto: Ülav Neumann

tunnustuse palju varem saama. Igal juhul palju varem kui mitmed teised selle autasu pälvinud tegelased," sõnas Vello Jaska Lõuna-Eesti Postimehele. Pean kahjuks tunnistama, et need nimekad kultuuriinimesed arvatavasti ei tea, et selleks oleksid nad pidanud esitama nominendiavalduse Tõrva vallavalitsuse kultuurikomisjonile. Kahjuks pole

sellekohast avaldust nende aastate jooksul registreeritud ja Voldemar Kuslapit pole kordagi nominendiks esitatud. Seetõttu pole Voldemar Kuslapit varem preemiaga ka pärjatud — pole olnud võimalik anda autasu isikule, keda pole nominendiks esitatud.

Olles kultuurivaldkonna esindaja, peaksime austama inimesi enda

ümber. Lisaks austama ka ennast ja jääma väarikaks. Kaotades väarikuse, oleme kaotanud kõik. Kahjuks nimetatakse 22. jaanuaril Lõuna-Eesti Postimehes ilmunud nõrdimusavalduses komisjoniliikmeid harimatuteks ja vallajuhi käsutäitjateks. Olgu need mõtteavaldused kirja koostajale südamerahustuseks ja jäägu talle teadmine, mida endas kanda.

Komisjonil on aga alati tulnud valida paljude esitatud kandidaatide seast ja valituks on osutunud komisjoniliikmete salajase hääletuse tulemusel vaid üks. Samas võib tunda heameelt, et meie kohalik kultuuripremia nii palju elevust on tekitanud. See on tunduvalt parem kui vaikiv heakskiit otsuste üle.

Kõik laureaadiid suhtusid antud ettepanekusse heakskiitvalt, mõned lausa rõõmuhõisega oma poolehoidu väljendades.

Kes oli Mari Kulli esimene õpilane, kes viimane, seda teadis lugupeetud õpetaja ise ja jäägu see teadmine temaga. Meile aga jäägu teadmine, et esimene Mari Kulli nimeline kultuuripremia anti austatud helmelasele Sven Malmile ja viimane 2018. aasta jaanuaris Voldemar Kuslapile.

Arvestades muutunud uut olukorda, kus Tõrva linnast on saanud Tõrva vald, on aeg luua ka uus statuut — uus premeerimise alus Tõrva valla austamisväärsete inimeste tänamiseks. Hea näide oli selleks Helme vallal — Helme valla aukodanik, Helme valla elutööpreemia.

Olgu siis austust vääriv inimene arst, luuletaja, põllumees või õpetaja, ta saab olema üks meie seast, kellele öelda "aitäh".

MEIE KANDI PINNAS VÕIB OLLA KÕRGE RADOONITASEMEGA

Egon Ilisson

Eesti radooniriski ja looduskiirguse atlasesse on esmakordselt koondatud info kiirguste tasemest kogu riigis. Uuringust selgub, et kõrge radoonitase on probleemiks kolmandikul Eesti pinnasest, sealhulgas Tõrva vallas.

„Radioaktiivsuse halvast mõjust inimese tervisele ollakse üldjuhul teadlikud, kuid ekslikult arvatakse, et see oht võib tekkida ainult näiteks tuumaelektrijaamades. Tegelikult pärineb suur osa kiirgusest just loodusest endast. Võimalikke tekkivaid terviseprobleeme saab aga vältida, kui mõtleme läbi, kuhu ja kuidas oma hooneid ehitame,“ selgitas kliima- ja kiirgusosakonna Keskkonnaministeeriumi juhataja Getlyn Denks.

Põhjustab vähki

Eesti kuulub Euroopa Liidus viie kõrgema radooniriskiga maa hulka. Kõrge ja eriti kõrge radooniriskiga alad on Põhja-Eestis Narvast Pakri saarteni. Kõrge radooniriskiga alasid leidub ka Lõuna-Eestis (Luunja, Põlva, Tõrva, Viljandi jt piirkondades), harvemini hajutatult ka mujal Eestis.

Kokku uuriti atlase koostamiseks radooni ja looduskiirguse taset ligikaudu 1500 uuringupunkti.

Radoon on looduslik lõhnatu ja maitsetu radioaktiivne gaas, mida leidub pea igal pool Eesti pinnases. Radoon pääseb hoonesse peamiselt hoonealusest pinnasest, mistõttu tuleb hoonete projekteerimisel radooniga arvestada. Kaasaja meditsiin on teinud kindlaks, et radoon on suitsetamise järel teisel kohal olev kopsuvähi põhjustaja.

Keskkonnaministeeriumi kliima- ja kiirgusosakonna peaspetsialist Maris Arro sõnul ei ole Tõrva haruldane kant, kus on pinnases kõrge radoonisisaldus. „Tõrva piirkonnas on radoonisisaldus pinnases suur selle piirkonna geoloogiliste iseärasuste tõttu. Nimelt on seal piirkonnas ka muidu Lõuna-Eestile iseloomulik punakaspruun moreen,“ selgitab Arro.

Pikaajaline mõõtmine

Inimestel on omal käel võimatu teada saada, kui suur neil on majapidamises või pinnases radoonitase, kui pole vastavaid vahendeid.

„Selleks tuleb kohale tellida radooni mõõtmisega tegelev firma. Mõõtmise tellimisel tuleks veenduda, et mõõtmine tehakse vastavalt kehtivatele standarditele ja radooni mõõtmise juhendile, mille leiab Keskkonnaministeeriumi kodulehelt,“ palub Arro inimestel kindlasti ka eeltööd teha. „Ruumide siseõhu mõõtmiseks

Peamiselt on radooniohtlik poorne ja läheline paekivi aga ka moreen.

Foto on illustreeriv

kasutatakse tavaliselt kahte väikest radoonidetektorit, mis asetatakse elu- ja magamistuppa vähemalt kaheks kuuks, soovitatavalt kütteperioodi ajal. Külmunud maapind on radoonile tõke, kuid majaanune pind ei ole külmunud ja sealt võib pinnase pooridesse kogunenud radoonit vundamendipragudest hoonesse imbuma hakata, mis suurendab omakorda radooni elamisse tungimist,“ tunnistab Arro.

Radooniatlas on koostatud selleks, et seda saaks kasutada näiteks detailplaneeringute kehtestamisel ja erinevates uurimus- ning teadustöodes. Elanikud saavad kaartide põhjal hinnata, kas nende kodu või tulevane kodu asub radooniohtlikus piirkonnas.

KUIDAS VÄHENDADA RADOONISISALDUST ELU- JA TÖÖKOHTADES?

Kohe rakendamiseks:

- Tuulutage ruume võimalikult tihti. Nii vahetub radoonirikas õhk kiiremini ning selle mõju on väiksem. Tuulutage ka ruume, kus tihti ei viibita (näiteks kelder), et radoon sinna kontsentreeruda ei saaks.
- Hoidke ruumid tolmust ning suitsu- ja tahmaosakestest vabad, sest radooni tütarproduktid kleepuvad nende külge ning liiguvad õhu abil inimeste hingamisteedesse.
- Ärge suitsetage, sest nii väldite radooni ja suitsetamise sünergilist koosmõju tervisele.

Ehituslikud meetmed:

- Korrastage ventilatsioonisüsteem, puhastage lõõrid ning torud.
- Vaadake üle põranda konstruktsioon. Sulgege kõik nähtavad augud ja praod, näiteks maja alt tulevate torude või juhtmete ümbrused. Samuti on head radooni sisselaskjad sein ja põranda vahelised praod. Ohtlikud võivad olla vihmavee kollektorid garaazides ja abiruumides, kui seal viibitakse tihti või on sellised ruumid ühendatud elu- või töökoharuumidega. Hermeetiliseks tuleks muuta ka pistikupesad ning muud avaused seintes, sest radoon võib maapinnast liikuda poorsesse seinamaterjali.
- Kui radoonisisaldus on üle kahe korra kõrgem soovitatavast piirnormist - 200 Bq/m³ -, ei pruugi sellised meetodid tõhusad olla. Valesti parandatud ja korrastatud hoones võib radoonisisaldus hoopis

tõusta! Näiteks pole põrand täielikult hermeetiliseks muudetud, küll aga paigaldatakse tugevad seinakatted ning pakettaknad. Sellisel juhul pääseb radoon endiselt hoonesse, kuid sellest väljumine on keerulisem kui enne, kuna loomulik ventilatsioon pole enam efektiivne.

Ehituslikud meetmed, kui radoonitase on rohkem kui kaks korda kõrgem soovitatavast

- Paigaldage uus ning tihe põrandakate; efektiivsem on aga paigaldada täiesti uus põrand. *Võimalusel paigaldage hoone alla radooni kogumise torud või võimaldage välisõhu juurdepääs hoone alla.
- Paigaldage ventilatsioonisüsteem, mis tekitab hoonesse väikese ülerõhu. Lisaks sellele, et õhk vahetub kiiremini, tekitab väike ülerõhk ka olukorra, kus radoon ei saa nii intensiivselt hoonesse tungida. Ülerõhu tekitamisel peab olema kindasti ventilatsioonisüsteem, mis ühelt poolt puhub õhku sisse, ent samas imeb teistest ruumidest õhu välja. Muidu võib ülerõhk tekitada seinade hallitust.
- Enne kõrge radoonisisaldusega hoone renoveerimist on mõttekas konsulteerida asjatundjatega, et tööst oleks võimalikult suur kasu ega tekiks hoopis sisekliimat halvendavat olukorda.

Radooniatlas on nähtav Keskkonnaministeeriumi kodulehelt www.envir.ee

JÄÄTMEVEDAJA VAHETUMINE TÕRVA VALLAS: KORDUMA KIPPUVAD KÜSIMUSED

Alates 1. veebruarist 2018 pakub Tõrva vallas jäätmeveo teenust Ragn-Sells AS. Seoses teenusepakkuja vahetumisega on klientidel tekkinud mitmeid küsimusi, millest enamlevinutele anname siinkohal vastused.

Kas ma pean uue lepingu sõlmima?

Kõik Valgamaa valla jäätmevaldajad ehk kliendid peavad uue jäätmevedajaga, Ragn-Sells ASiga sõlmima lepingu. Selleks saatis Ragn-Sells AS möödunud detsembris-jaanuaris kõikidele Valgamaa valla klientidele lepingu sõlmimiseks vajalikud dokumendid: lepingu, lepingu lisa, teavituskirja, hinnakirja ja graafiku(d). Need saadeti e-posti aadressile või selle puudumisel postiaadressile paberkanalil.

Kui Te ei ole praeguseks lepingut kätte saanud, siis palume teil veel kord üle kontrollida oma e-postkasti saabunud kirjad, ka rämpspost. Kui te Ragn-Sellsilt saabunud kirja ikkagi ei leia, palun võtke ühendust meie klienditeenindusega aadressil: tartu@ragnsells.com.

Miks on minu leping saadetud valele inimesele?

Ragn-Sells saatis lepingud omavalitsuse registris olevatele kontaktandmetele. Registris võisid olla ka

aegunud ja muutunud andmeid, mistõttu väljastati dokumendid valele aadressaadressile. Üldjuhul teavitavad inimesed muudatustest ja eksitusest, nii saame muudatused sisse viia. Paraku tuleb ette, et näiteks inimese surma korral ei ole sellest omavalitsust teavitatud ja muudatused on registrisse sisse viimata. Nii võis juhtuda, et lepinguid saadeti ka nende nimel. Palume vabandust, kui sellised olukorrad on tekkinud.

Pärijad saavad kinnistu omaniku andmed ära muuta kinnistusraamatus, kuid seni, kuni seda tehtud ei ole, kasutatakse kinnistusraamatupõhiseid andmeid.

Kui kinnistul elutegevus jätkub, tuleb leping vormistada uue omaniku nimel. Selleks edastage meile kirjalikult vastav info aadressil: tartu@ragnsells.com. Kui kinnistul elutegevust ei jätku, saab pärija esitada omavalit-

susse vabastuse taotluse.

Kuidas saan vormistada lepingu enda nimel?

Selleks edastage meile enda ehk lepingu sõlmija andmed kirjalikult aadressil: tartu@ragnsells.com.

Kuidas saada jäätmeveost vabastust?

Korraldatud jäätmeveo tingimused kehtestab kohalik omavalitsus ja seega on neil ainuõigus anda vabastusi. Vabastuse saamiseks pöörduge kohaliku omavalitsuse poole. Ka need, kellel on varasemalt antud vabastus, peavad selle nüüd uuesti taotlema.

Millal on minu järgmine tühjenduspäev?

Veograafikuid saate jälgida iseteenindusest www.ragnsells.ee/iseteenindus.

Lisaks saadab Ragn-Sells oma klientidele tühjenduspäeva meeldetuletusi e-mailile, selleks märkige lepingule kindlasti oma e-posti aadress.

Kuhu jäätmekonteineri tühjenduspäeval panema?

Graafikujärgsel tühjenduspäeval peab jäätmemahuti ehk konteiner olema nähtavas ja kättesaadavas kohas vähemalt 10 meetri kaugusel jäätmeveoki võimalikust peatumiskohast. Kui konteinerid asuvad kaugemal, võib Ragn-Sells nende tühjendamise eest küsida eraldi teenustasu. Juurdesõiduteed mahutiteni peavad olema raskeveoki jaoks piisava kandevõimega ja tasased, talvisel ajal (eriti maapiirkondade) märgistatud ja lumest puhastatud.

Kas võin jäätmed koguda kilekottidesse? Milliseid kilekotte tohib kasutada?

Eramajade ja suvilate omanikud võivad olmejäätmeid üle anda kuni 50 l kilekotiga. Kilekott peab olema tugevast materjalist, et vältida koti purunemist. Klient muretseb sobivad kilekotid endale ise.

Ma ei soovi e-arvet, mida teha?

Ragn-Sells väljastab e-arve automaat-

selt kõikidele klientidele, kellel on lepingus märgitud

e-posti aadress. Kui te ikkagi ei soovi e-arvet, andke sellest kirjalikult teada aadressil: tartu@ragnsells.com.

Miks ma iga kuu arvet ei saa?

Ragn-Sells väljastab arve, kui kliendil on täitunud vähemalt 5 euro eest teenuseid. See tähendab, et kui teie igakuine arve on 2.60 eurot, siis saate arve iga kahe kuu tagant ning arvel kajastub 2 kuu teenustasu ehk 5.20.

Mul oli eelmise vedajaga püsimate korraldus tehtud. Kas pean seda muutma?

Jah. Eelmisele teenusepakkujale tehtud püsimate tuleb pärast nende poolt saadetud viimast arvet lõpetada. Püsimate korralduse peab tegema Ragn-Sellsile pangas.

Iseteenindusest laekunud tellimusi ja päringuid teenindatakse eelisjärjekorras

Ragn-Sellsi iseteenindusest saate vaadata järgmist tühjenduspäeva, arveid, allkirjastada lepingu. Lisaks saate infot tege mata vedude põhjustest ja tellida teenuseid. Iseteeninduse vahendusel laekunud tellimusi ja päringuid teenindame eelisjärjekorras.

ESINDUSED

ELVA (OLEREXI TANKLA VASTAS)
OTEPÄÄ (TECHNE TÖÖKOJA KÕRVAL)
VILJANDI (DECORA VASTAS)

AIA- JA METSATEHNIKA MÜÜK | HOOLDUS | RENT

www.saag24.ee

LAO LÕPUMÜÜK KÕIK MURUNIIDUKID -18% SOODSAMAD

*kampaania kehtib, kuni kaup jätkub
või kuni 28.02.2018

STIHL MS 231 tugev keskklassi saag

küttepude saagimiseks, ehitustöödeks,
puuhooldustöödeks ja
väiksemateks langetustöödeks

Töömaht: 30 cm³ Juhtplaat: 35 cm Võimsus: 2,00 kW Kaal: 4,9 kg

399 € (489€)

VALMISTAME JA PARANDAME HÜDROVOOLIKUID

ELVAS (OLEREXI TANKLA VASTAS)
OTEPÄÄL (TECHNE TÖÖKOJA KÕRVAL)
581 886 17
www.okopesa.ee

Hüdroressi stardikomplekt!

Komplekt sisaldab:

- Hüdroressi 16HP
- Hüdroressi pakid 16 P16, 19 P16 ja 23 P16
- Kahekih. voolik 3x 15m (1/4, 1/2 ja 3/8)
- Oma valikul 60 otsa (1/4, 1/2 ja 3/8)
- Hülsid 3x 20tk (1/4, 1/2 ja 3/8)

1999€

Kõik koos on soodsam! (-25%)

ALGAS ULATUSLIK KOOSTÖÖ LASTE UJUMA ÕPETAMISEKS

Helen Link

Ujumise algõpetuse projektijuht 5088304

Jaauaris jõudsid kõikidesse esimeste klassidega koolidesse erilised pakid, mis sisaldavad ujumismütse lastele, infovoldikuid lapsevanematele ja plakateid kooli seinale. Eesti Ujumisliidu ja Päästeameti eestvedamisel algab ulatuslik koostöö lastele ujumisoskuse õpetamiseks.

2017. aastal võttis vabariigi valitsus vastu kaks olulist otsust, mille eesmärgiks on parandada meie inimeste tervist ja turvalisust ujumisoskuse kaudu.

Valitsus eraldas kohalikele omavalitsustele ujumise algõpetuse läbiviimiseks koolis iga-aastaselt lisaraha miljon eurot. Kokku on riigipoolne toetus ujumise algõpetusele alates 2018. aasta jaanuarist 1,23 miljonit eurot.

Teiseks otsustati rakendada alates sellest aastast põhikooli kehalise kasvatuse ainekavas ujumise osas uut õpitulemust: „Õpilane oskab ujuda,

sealhulgas vees sukelduda, vee pinnal hõljuda, rinnuli ja selili asendis kokku 200 meetrit edasi liikuda; hindab adekvaatselt oma võimeid vees ja rakendab eakohaseid veeohutusalaseid oskusi.“ Päästeameti ennetustöö osakonna juhataja Indrek Ints nendib: „Et lapsed tuleks ootamatult vette sattudes paremini toime, peab nende ujumisoskus märkimisväärselt paranema“. Vastavalt Eesti Ujumisliidu ja Päästeameti väljatöötatud õppematerjalile tuleb ujumisoskust hinnata kriteeriumide kohaselt, mis on levinud ka Põhjamaades.

Eesti Ujumisliidu president Karol Kovanen ütleb: „Uus õpitulemus on kindlasti väljakutse, mis nõuab professionaalset ja loovat lähenemist ning koostööd eri osapoolte vahel: kool, lapsevanemad, kohalik omavalitsus, ujumisklubid ja Ujumisliit ning loomulikult laps ise.“

Valitsuse ülesandel on Eesti Ujumisliit alates 2018. aastast kooliujumise koordinaator, partner ujumiseõpetajatele, koolidele ja kohalikele omavalitsustele, et iga laps saaks koolist kaasa ujumisoskuse.

Kogu info kooliujumise kohta on kõigile osalistele kättesaadav uuel veebilehelt www.kooliujumine.ee. Lapsevanematega suhtlemiseks ning ujumisoskuse vajalikkuse selgitamiseks on loodud ka uus Facebooki leht „Kooliujumine“, mis asub aadressil www.facebook.com/Kooliujumine/.

Ujumisliit on ette valmistanud ka meetodilised õppematerjalid ujumise juhendajate koolitamiseks. Koostöös Päästeameti ja Kultuuriministeeriumiga on juba koolitatud pea 700 juhendajat, kuid õpetajate täiendkoolitused jätkuvad ka tulevikus.

VÕSALÕIKUR SRM-300TES

469€

399 €

VÕSALÕIKUR SRM-222ES

289€

249 €

MOOTORSAAG CS-352ES

249€

219 €

Ja palju teisi soodsaid aia- ning metsatehnika pakkumisi

Aia- ja metsatehnika kauplus
Kevade 8, Tõrva
Tel. 7670508
www.metsakaup.ee

 aiatehnika
eksperdid.ee

ECHO®

IGATSEDES RAHUTUID AEGU

Arvo Lasting

Inimene on üsna kummaline olemus. Meie lai mõtlemisvõime lubab küll imepärast ehitus- ja loomistööd korda saata, aga seab ka haiglaslikult igatsema kõige selle järele, mis meil parajasti puudub. Kui olemegi igatsused täitnud, jätkame ikka uute unistuste ja igatsuste heietamist.

Aeg-ajalt tõdetakse, et kirik läheb kõige enam korda eakamatele inimestele. Ehkki tegelik pilt on mitmekesisem, on tõsi, et kirikus on praegu aktiivsem see põlvkond, kes on elanud üle tulised sõja ja kesised vaesuse ajad. Nead on näinud väga selgelt Jumala hoidmist ja kandmist ning paluvad Teda ja teevad kõik selleks, et me elaksime rahus.

Rahuajal kasvanud põlvkond avaldab sel puhul tihti mõistmatust. Näiteks miks peaks meedias esitama usu- ja palvesaateid. Mul puudub küll vaadatavuse statistika, kuid üldvaade telekavale näitab igaks päevaks mitut krimisarja, võitlusfilmi ja lahinglavastust. Kas me tõesti ihkame nii palju näha verd ja laipu?

Kohe saabub ainukordne päev, Eesti Vabariigi 100. juubel. Ehkki meie maa ja rahvas on aastatuhandeid vana, siiski oleme kokku leppinud just

oma riigi iseseisvuspäeva meie pidupäevaks, mil üksteisele õnne soovida. Eesti Vabariigi 100. juubelit ei tule ju enam iial, see on ainult ühel päeval. Seda päeva me oleme igatsenud, oodanud, ihanud, selle nimel võidelnud ja püüelnud. Kirikus on juubel vaid iga 50 aasta tagant ehk tänavu on meil esmakordselt võimalus pidada täiesti esimest Eesti juubelit vaba rahvana vabal maal!

Ent nüüd oma vabaduses on meie kodanike ja gruppide hulgas leitud mõnesidki kohatuid ideid selle juubelipüha tähistamiseks, justkui protestiüritustena, lisaks sellele, kui palju leidub meis ükskõiksust oma riigi juubeli suhtes. Kas on meie vabaduseigatsus siiski liiga kergesti täidetud, et me ei oska sel puhul väärikalt rõõmustada.

Paraku küll ei jõua minagi korraldajana ühel ainsal pidupäeval kõikjal pidulikke sündmusi pakkuda, aga ainukordset juubelit tähistame kogu aasta jooksul ning meie pühakojad kutsuvad mõnelegi väärikale pidulikule palvapäevale järgnevat kuude jooksul.

Toetagem omaenda hinge, omaenda rõõmu ja omaenda tervist tänuikkuse ja võiduka rahuloluga.

TEATED

- 18. veebr kl 11 armulauaga jumalateenistus Helme kirikus ja nõukogu koosolek.
- 25. veebr kl 11 armulauaga jumalateenistus Helme kirikus.
- 4. märtsil kl 11 armulauaga jumalateenistus Helme kirikus.
- 11. märtsil kl 11 armulauaga jumalateenistus Helme kirikus.
- 11. märtsil kl 14 jumalateenistus Taagepera kirikus.
- LEERITUNNID L, 10. ja 17.veebruari kl.10.
- Tõrva Misjonimajas jumalateenistused pühapäeviti kl 11.
- Palvekoosolekud esmaspäeviti kl 11.
- Pühapäevakool kaks korda kuus pühapäeviti.
- Beeta-kursus kolmapäeviti kl 18.

Ostame metsakinnistuid ja raieõigust.
Tel 507 2544

info@erametsa.ee
www.erametsa.ee

OÜ ESTEST PR ostab metsa- ja põllumaad.
Tel 50 45 215,
51 45 215,
info@est-land.ee

Soodapritsitööd

Värvimistööd

Liivapritsitööd

Tööstushoonete renoveerimine

+372 5837 5516

www.proprits.ee

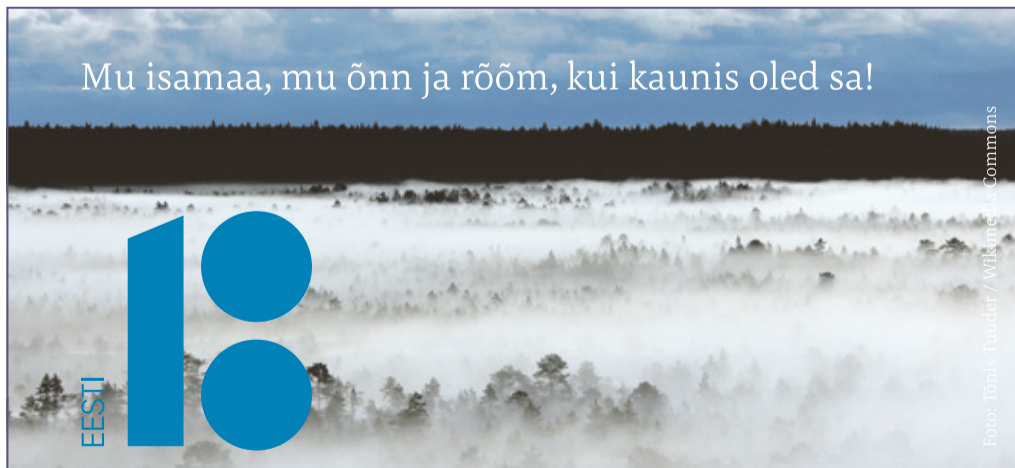

THKK müüb

Lõhutud lepa ja kase küttepuid, pikkustes 25 kuni 60 cm.
Hind 32 kuni 34€.

Tasuta transport Tõrva linn (kuni 5 km linna ümbruses)
Tel: 56 51820

Mu isamaa, mu õnn ja rõõm, kui kaunis oled sa!

Soovime kõikidele head Eesti Vabariigi 100. aastapäeva.

Eesti Reformierakond

KHR FOREST

OSTAME KUUSEPALKI METSÄÄRSE HINNAGA KUNI 69 EURO/TM.
OSTAME ÕIGLASE HINNAGA RAIEÕIGUST JA METSAMAAD ÜLE EESTI.
5558 6086 INFO@METSAFIRMA.EE
WWW.METSAFIRMA.EE

ENDLA MISKE: VANADUS TOOB TAHTE MIDAGI VEEL TEHA

Egon Ilisson

Kui Endla Miske (84) kohta peaks entsüklopeediasse peatüki kirjutama, siis oleks vaja lisakõidet. Hummuli kohta on proua aga kogunud ja uurinud niivõrd palju, et sellest ongi raamatuid saanud.

Teie suur kutsumus on olnud õpetajaamet. Kas mäletate veel, miks selline valik sai tehtud?

Püüan meenutada, aga midagi paikapanevat ei meenu. Lihtsalt meeldis. Lapsed ju tihti mängivad kooli. Eks minagi. Tõrva Keskkoolis olles läksid mitmed klassikaaslased Tartu Õpetajate Instituuti õppima. Ka mina läksin ja siis oli päris selge, et kutsumuse vastu ei saa. Peale kooli lõpetamist asusin tööle Hummulisse. Siia ma tuln ja siia ma jäin. 57 aastat ühes koolis- kas see on palju või just paras, et elusse ja töösse lõplikult sisse elada? Minu jaoks oli see hea ja huvitav aeg. Ma ei kahetse, et nii kaua olen siin elanud. Nüüd juba üle 60 aasta!

Nagu öeldud, siis töötasite Hummuli põhikoolis rohkem kui pool sajandit. Alustasite siis, kui II maailmasõja haavad olid veel värsked, ja lõpetasite, kui Eesti oli Euroopa Liidus. Kui palju lapsed selle pöördelise aja jooksul muutusid?

Kindlasti on muutused toimunud, terves ühiskonnas ja muidugi ka lastes. Lapsed on toredad ka tänapäeval, rohkem arenenud, teadlikud paljus, mida tolle aja lapsed ei tundnud ega teadnud unistadagi. Aga need ammused lapsed tundsid rohkem, et neil on õpetajat vaja kui juhendajat ja ka sõpra. Töötasin klassijuhatajana vähe, rohkem asendajana (tööülesanded olid teised – toim), aga need klassid, kellega töötasin, on mõtlema pannud, et klassijuhataja oli oluline inimene areneva inimese elus. See südamlikkus, millega paljud lapsed tol ajal silma paistsid, soojendab ka praegu. Seda tõestab fakt, et klassi kokkusaamistele kutsutakse ka endine klassijuhataja. Kas ainult kohusetundest? Mitte alati! Õpetaja mured ja rõõmud huvitasid ja tihti on pakutud abi nende lahendamisel ka hiljem. Tahaks, et arvuti juures ja mujal ei räägita ainult inglise keelt, vaid ka eesti keelt. On tore, kui säiliks eesti keel ja meel!

Maakoolides on tihtipeale nii, et õpetajad peavad õpetama alates matemaatikast kuni kehalise kasvatuseni. Milliseid aineid teie olete õpetanud karjääri jooksul?

Endla Miske on meie kandi elav legend. Fotod: Erakogu

Põhiained on olnud ajalugu ja riigiõigus mitmetes vormides. Olen õpetanud ka algklassides- järelikult põhiliselt kõiki aineid. Ka kehalist kasvatust. Noorel inimesel pole see probleem, kui ta on pühendunud oma tööle. Ja mulle meeldis. Algklassi õpilaste suhtumine õpetajasse on meelde jääv. Ka vanemates klassides asendasin. Vahel lühemat aega, mõnd ainet õpetasin aasta otsa- näiteks saksa keelt. Mulle meeldis, sest see pani proovile ja mõtlema, kas tulen toime. Ikka tuln, sai inspekteerimisedki üle elatud. Pikapäevaõpetajana pidi õpilasi kõikides ainetes kontrollima, eks pidid ju ise ka midagi teadma.

Õpilased on õpetaja lapsed. Kui kurvaks õpetajat teeb see, kui jälle üks lend on läinud? Kui väga hoiate hinges seda, et nad ikka lõpuks Hummulisse tagasi tuleksid?

Alati on kahju, kui järjekordne lend lahkub. Meelde jäävad kõik. Ekslikult arvatakse, et ainult hästi õppivad õpilased. Ka need, kes võib-olla õppimisega silma ei paista, aga paistavad silma millegi eluliselega. Iga lahkumine tekitab mõtteid ja tekib ka küsimus, mis saab lahkujatest edaspidi. Seda, et nad Hummulisse tagasi tulevad, pole mõtet mõelda. Pole ju võimalust, et arstid või juristid tööd leiaksid!

Hilgeaegadel oli Hummuli põhikoolis üle 200 lapse ja kui aastal 2007 oli veel õpilasi 122, siis hetkel 56. Kauaks seda kaunist mõisahoones asuvat kooli jätkub?

Tahaks loota, et igavesti. Et see kool jääks alles nende jaoks, kes on oma külas elanud ja selle küla jaoks töötanud. Aga maal jääb iga aastaga töökohti vähemaks ja inimesed on sunnitud lahkuma. Paljud isegi välismaale. Kui inimene leiab hea tasu oma tööle, siis võib juhtuda, et ta ei tulegi tagasi. Kahju, et see nii on - paljud kaunid Eesti maakohad jäävad eakate pärusmaaks.

Peale õpetajaameti olete olnud ühiskondlikult äärmiselt aktiivne nii pensionäride eestkõneleja, koduloouurijana kui kultuuri säilitajana. Miks te olete kõik selle endale südameasjaks võtnud?

Midagi peab ju tegema! Kui vähegi tervis lubab, peab kodust välja saama. Olen eakate tegevusest osa võtnud juba üle kahekümne aasta. Juba töö ajal oli see minu meelistegevuseks, sest see sobis teiste tegevustega kokku. Rahvamaja töös meeldis ringide tööst osa võtta (ansambel, rahvatants jne.) Koolitöö algaastatel pidin rahvamaja juhataja asendajana töötama. Oli üsna raske, aga ringid töötasid ja neid oli päris palju. Eks see süvendas veelgi kultuurihuvi. Koolis töötades tuli ajalugu õpetades rääkida ka kodukoha ajaloo kohta. Valgamaal on kodu-uurimine ikka au sees olnud. Eks hakkasime sellega koolis põhjalikumalt tegelema. Koostasime kodu-uurimistööd ja käisime nendega maakondlikel konverentsidel, kust saime ka edasi vabariiklikele konverentsidele. Kui vabariigis hakkasid tegutsema noorgiigid, olime meiegi esimeste hulgas, kes sellest oma uurimustega osa hakkasid osa võtma. Tegevus toimus üle kümne aasta. Jäime ka viimasteks, kes osa võtsid. Noorgiigid ja kodu-uurijad käisid vabariiklikel ekspeditsioonidel. Osavõtjad jõudsid tutvuda paljude kohtadega Eestis ja käisime ka Rootsis ja Lätimaal. Need olid väga harivad reisirid nii õpetajatele ja muidugi õpilastele. Mulle on ikka meeldinud reisida, tegeleda mitmeskesse tegevusega. Kõik see tegevus

on kaasa toonud ka raskusi, muret, terviseprobleeme, aga rõõm ühistest kordaminekutest on ka oluline.

Te olete saanud ka kultuuri ja traditsioonide looja ning hoidjana tunnustust. Kuivõrd teete seda enda jaoks ja kuivõrd Hummuli nimel?

Inimene on ju egoistlik, kindlasti teeme kõike ka enda jaoks. Hea tunne on, kui saab midagi tehtud. Aga ma olen nii kaua Hummulis elanud, et paratamatult ei saagi seda vahet selgitada- kumma jaoks rohkem! Olen Hummuli aukodanik. Vahel on tulnud mõte, et pean ju ka sellepärast pingutama. Kui aga tegema hakata, ei tule seda enam meelde. Teed ikka tegemise pärast! Ühine tegevus aitab muredest ja hädadest paremini jagu saada. Mõni kehitab küll õlgu, et kas tasub tasuta vaeva näha. Tasub!

Pärast pensionile jäämist muutusite ehk veelgi aktiivsemaks. Kuidas te üldse puhkate või mida teete neil vähestel hetkedel, kui tööpoolest mingeid tänuväärseid ühiskondlike asju pole vaja ajada?

Peale puhkusele jäämist tuli teatud perioodil tervisega tegeleda. Aga mul on alati abilisi olnud, kes on aidanud. Midagi ei saa ära teha päris üks. See eeldab, et on huvilisi ja kaasalööjaid. Tavaliselt öeldakse, et pensionäridel on palju vaba aega. Imelik küll, aga päevad lähevad nii ruttu, et vaba aega ei jäägi. Muidugi, mida vaba aja all mõelda. Mulle meeldib ristsõnu lahendada, ajakirjad- ajalehed võtavad oma aja. Igapäevane jalutuskäik õues ja suvel kergem tegevus aiamaal annavad jõudu. Enne terviseprobleeme meeldis pikematel reisirid käia. Nüüd piirdun eakate ühepäevaste sõitudega.

Olete nii vitaalne naisterahvas, et ma ei söanda teie kohta isegi kasutada sõna „vanaproua”. Kuskohest te oma elujõu ammutate?

Vanust on tõesti omajagu. Aga sellest tuleb ka tahe veel midagi teha ja tunda seda tunnet, et saad veel kasulik olla. Eks see annab jõudu elamiseks ja aitab terviseprobleemidega toime tulla. Suhtlemine inimestega annab omajagu jõudu. Ja tegutsemisvajadus. Ja teadmine, et sind on vaja.